

Bibliotekaren

**BURSDAGS-
BARNA:**
BF og Ragnhild 30 år
side 8

**FØRST
OG SIST:**
Bibliotekets fremtid
side 14

**TRE
GENERASJONER:**
Den gang da – og nå
side 24

Innhold

29

Abid Raja er én av flere i fremskutte posisjoner som svarer på spørsmålet: *Hva betyr biblioteket for deg?*

24

I 1970 foregikk alt manuelt, i 1998 var Google en realitet og i dag er biblioteket en møteplass. Vi har intervjuet tre generasjoner bibliotekarer!

8

Hun har gått i sin mormors fotspor og er født nesten nøyaktig da BF ble stiftet. Møt Ragnhild Hauge Clementsen!

- 04 Leder
- 06 Smått og stort fra bibliotekets verden
- 08 Bursdagsbarnet
- 14 Hva nå, Bibliotekarforbundet?
- 22 Hva vet du om BF? Erling Bergan-kviss
- 24 Tre generasjoner bibliotekarer
- 29 Hva betyr biblioteket for deg?
- 34 Fra leirtavler til ChatGPT
- 38 BF – fagforeningen i mitt hjerte!
- 42 BF Forsikring: Om det verste skulle skje ...

ISSN 0804 - 4147 ISSN 1503-836x (online)
Bibliotekaren er Bibliotekarforbundets tidsskrift og utkommer tre ganger i året.

Redaktør

Redaktør (vikar)
Jan Holm
Redaktør fra neste nummer
Margrethe Gaassand
E-post: margrethe.gaassand@bibforb.no

Henvendelser om annonser rettes til redaksjonen: margrethe.gaassand@bibforb.no

Design

Marianne Lydersen, Marianne Eidal og Trude Raanæs

Adresse

Sandakerveien 114A, 0484 Oslo

Abonnement

Kr. 290,- pr. år betales til BFs konto 6039.05.64093. Merk innbetalingen Abonnement. Henvendelser om abonnement rettes til BFs sekretariat: bf@bibforb.no

Henvendelser om annonser rettes til redaksjonen: christine.tolpinrud@bibforb.no

Trykkansvarlig

RK Grafisk

Forsiden

Tema: BF 30 år
Illustrasjon: Elena Wong/ByHands

14

Hva skjer med bibliotekaryrket? Randi Rønningen, den første forbundslederen, og Veronicha Angell Bergli, den foreløpig siste, utfordres på spørsmål om bibliotekets fremtid.

#2

BF 30 år!

I juni i år, omtrent når dette bladet ligger i postkassen din, fyller Bibliotekarforbundet 30 år. Den 12. juni i 1993 ble Bibliotekarforbundet offisielt stiftet. Målet for det nystiftete forbundet var ikke bare å jobbe for bibliotekarers lønn og arbeidsforhold, men også for utdannelsen og yrkets anseelse, og at dette ble sett i sammenheng. Det var viktig å ha noen med kjennskap til bibliotek og bibliotekarkompetanse, som kunne representere profesjonen, både i møte med arbeidsgivere og ved forhandlingsbordet. Dette mener jeg er begrunnelser og målsettinger som fortsatt står ved lag i dag.

Vi har i dag i underkant av 100 medlemmer som har vært med siden oppstartsåret. Tusen takk for at dere trodde på prosjektet! Selv ble jeg studentmedlem av Bibliotekarforbundet det året forbundet fylte 15 år. Da var jeg allerede medlem i et annet fagforbund, men ideen om et forbund som også var opptatt av faget, profesjonen og bibliotekets rolle var avgjørende for mitt medlemskap. Som forbundsleder for Bibliotekarforbundet har det vært et

privilegium å nettopp få jobbe med bibliotekarers lønn og arbeidsforhold og bibliotekpolitiske spørsmål på heltid, ikke minst det å få snakke om viktigheten av både bibliotek og bibliotekarkompetanse i møte med arbeidsgivere, interesseorganisasjoner, politikere, journalister og i møte med andre fagforeninger.

«Google can bring you back 100,000 answers, a librarian can bring you back the right one.»

Neil Gaiman

I forbindelse med forbundets 20- og 25-årsjubileum ble forbundets tilblivelse og historie viet plass i Bibliotekaren, henholdsvis i nr. 6&7/2013 og 2/2018. Disse utgavene finner dere selvfølgelig i arkivet på nettsidene. Denne gangen har jubileumsnummeret valgt å ha et blikk fremover og et fokus på hvordan biblioteket og bibliotekarkompetansen har endret seg i løpet av BFs 30 år. Og det er liten tvil om at mye har endret seg. Automatisering av boktjenesten, EDB, Google, bokblogger og book-talk, e-bøker og digitale lærebøker, KI-teknologi ... Her er det bare å ramse opp, og er det noe som virkelig karakteriserer utviklingen, så er det at endringstakten har eskalert. I bladet finner du blant annet et intervju med Randi Rønningen og meg hvor vi blir utfordret på nettopp dette. Jeg tror ikke at vi skal være redd for utviklingen. Historien viser at bibliotekarer er både endringskompetente og endringsvillige. Vi har sjelden kommet halsende etter, men har tvert imot hele tiden lett etter nye måter å gjøre jobben vår på. Og selv om både søkemotorer og KI-teknologien etter hvert skulle bli så presise at du ikke trenger å være bibliotekar for å finne rett svar, består heldigvis kompetansen vår av så mye mer enn det.

Som profesjon må vi stå stødig på at vår kompetanse er viktig og betydningsfull. Dette gjelder ikke bare i møte med ny teknologi og endrede rammevilkår, men også i møte med andre kompetanser. Bibliotekarkompetanse mener jeg er, og skal være, en selvfølgelig kjernekompetanse i alle bibliotek, også på ledernivå og uavhengig av sektor, men det betyr ikke at vi ikke også trenger andre kompetanser. Møteplassfunksjonen, den teknologiske utviklingen og teknologibarrierer, formidlingsarenaen, debattarenaen, servicefunksjonen, faglig veiledning, referansespørsmål og spesialiserte søk, pedagogiske oppgaver, kildekritikk og fake-news ... her kunne jeg ha fortsatt ...

Folke-, skole-, og fagbibliotek skal være så mye, og alene kan vi ikke være alt. Jeg tror bibliotekene kommer styrket ut av samarbeid på tvers av fag, og jeg tror vi som forbund hadde kommet styrket ut om vi åpnet opp for at også de som jobber i biblioteket med andre utdannelsesbakgrunner enn bibliotekutdanning kan bli medlem hos oss. I likhet med at biblioteket og vi som profesjon må fortsette å utvikle oss, må også BF fortsette å jobbe for å være en aktuell og relevant fagforening for bibliotekarer. På landsmøtet i november har dere som medlemmer mulighet til å påvirke blant annet vedtekter, målprogram og politisk utvikling. Hvem skal forbundet være for og hvilke saker bør forbundet jobbe med og for i fremtiden? Er det noen bestemte saker som bør løftes, er det noe vi bør utvikle ny politikk på? Hvordan skal BF se ut om 10, 20, 30 år?

– Jeg tror ikke at vi skal være redd for utviklingen. Historien viser at bibliotekarer er både endringskompetente og endringsvillige. Vi har sjelden kommet halsende etter, men har tvert imot hele tiden lett etter nye måter å gjøre jobben vår på.

Forbundsleder Veronicha Angell Bergli

Rom for lesing og utforsking: Skolebibliotekets muligheter

Idunn Bøyum og Åse Kristine Tveit er redaktører av boken med ovenstående tittel.

Hvilke muligheter kan skolebiblioteket gi elevene i deres utforsking, lesing og sosiale miljø?

Bibliotek har vært en viktig del av skoleelevers og studenters læringsmiljø, og er det fortsatt, selv om både skolen, elevene og samfunnet forandres. Tjenestene i skolebibliotekene må svare til disse forandringene.

Boka gir nyere perspektiver på sentrale sider ved skolebibliotekene: litteraturformidling,

informasjonskompetanse, samarbeid, det sosiale rommet og organisering av samlingene. I tillegg settes skolebibliotekene inn i en historisk og utdanningspolitisk sammenheng, og viser, med basis i et bredt kunnskapsgrunnlag hvilken positiv innvirkning et godt skolebibliotek har på læring – for alle skolefag.

Boka har bidrag fra forskere i bibliotekfag og pedagogikk og fra praktikere som arbeider i eller med skolebibliotek. Den er aktuell for studenter i bibliotekfag og ved lærerutdanningene, og for skolebibliotekarere som vil oppdatere sin kunnskap.

BFs opprinnelse

Vil du vite mer om BFs opprinnelse. Les jubileumsnummeret for 25-årsjubileet. Du finner det i arkivet til Bibliotekaren på BFs nettsider.

Foto: Nasjonalbiblioteket Fotograf: Ukjent

Gratis bilder fra Nasjonalbiblioteket

Visste du at Nasjonalbiblioteket har et stort arkiv med historiske bilder som ligger gratis på nettet? Du kan gå inn på søkefunksjonen på snl.no og legge inn søkeord, som i dette tilfellet var «læseforening». Bildet er av «Læseforeningen for kvinner» i Parkveien 62 i Kristiania/Oslo, tatt i 1910 eller noen år senere. Skulpturen til høyre på bildet er av Camilla Collett og laget av Ambrosia Tønnesen. Hvis du for eksempel søker på ordene «bibliotek», «biblioteket» eller «bibliotekar», ligger det en skattkiste av historiske bibliotek-fotografier fra hele landet.

Ny bok om skolebibliotek

En spennende utgivelse denne våren er **Skolebiblioteket som læringsarena: leseglede, utforsking, opplevelse**. Redaktørene Ingeborg Eidsvåg Fredwall og Cathrine Bergan har samlet inn bidrag fra fagfolk både i og utenfor **akademia: Hvordan kan skolebiblioteket brukes som læringsarena i skolen? Hvordan er skolebibliotekaren viktig i dette arbeidet?**

Forfatterne viser at skolebiblioteket har tre viktige funksjoner i skolen:

- fremme leselest og litteraturformidling
- lære elevene informasjonssøk, kritisk lesing og kildekritikk, og
- utvide skolens psykososiale miljø.

Målgruppene inkluderer studenter innen skolebibliotek kunnskap, bibliotekvitenskap og lærerutdanning. Boken vil også være nyttig for skolebibliotekarere, lærere, skoleutviklere, skoleledere og skoleeiere.

Ny kommunikasjons- rådgiver i Bibliotekar- forbundet

Margrethe Gaassand begynte i stillingen som kommunikasjonsrådgiver for Bibliotekarforbundet i mai. Hun har tidligere jobbet med kommunikasjon og interessepolitikk for en rekke organisasjoner, heriblant Pensjonistforbundet, pasientorganisasjonen Norilco og for Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Margrethe er utdannet samfunnsviter og har lang fartstid fra ideell sektor. Hun har en variert kompetanse innen operativt og strategisk kommunikasjonsarbeid og vil jobbe på alle Bibliotekarforbundets kommunikasjonsflater.

Fra juni blir Margrethe redaktør for Bibliotekaren. Har du ideer eller tips til tidsskriftet, ta gjerne kontakt:

margrethe.gaassand@bibforb.no

Ragnhild Hauge Clementsen ble født akkurat samtidig som Bibliotekarforbundet ble stiftet. 30 år senere er hun bibliotekar, akkurat som sin mormor. Med det jevngamle forbundet i ryggen jobber hun med å ta vare på hele Norges kulturarv.

Tekst og foto: Kristina R. Johnsen

Bursdagsbarnet

12. juni 1993: Det er gråkaldt og regner i Oslo idet 70 mennesker strener over brosteinen på vei til et historisk møte. De kommer fra hele landet for å stifte et forbund som skal samle bibliotekarene i landet. I løpet av kort tid er rammeverket klart. Alle er enige om at det trengs et forbund som skal:

... arbeide for at bibliotekarer får lønn og arbeidsforhold som står i forhold til den utdanning, betydning og kompetanse vi har.

... motvirke å splitte yrkesgruppa i A- og B-lag.

... bidra til å styrke gruppe- og yrkesidentiteten.

Initiativet skal påvirke et liv som ennå ikke har startet.

For samtidig som ryggraden i Bibliotekarforbundet tar form, begynner de første tegnene for nedkomst å melde seg for en ung kvinne i Rogaland. Noen få dager senere, 16. juni, blir Ragnhild Hauge Clementsen født.

Mellom bokhyllene

Under oppveksten dro Ragnhild ofte på utflukt sammen med søsknene for å besøke mormor på jobb i Time kommune, der de stjal matpakken hennes og lekte mellom bokhyllene. Og etter å ha studert engelsk litteratur i Skottland med en plan om å bli lærer, var det moren hennes som plantet frøet:

Hvorfor ikke bli bibliotekar?

– Den tanken hadde ikke slått meg før, men selvfølgelig! Så jeg søkte meg til OsloMet og gikk bibliotekarstudiet der. Det var midt i blinken.

Hun kom i snakk med Bibliotekarforbundet, da de hadde stand på OsloMet.

Jeg likte budskapet deres, at de var et eget forbund for bibliotekarer – og så hadde de gode ordninger for studenter. Jeg meldte meg inn og har vært medlem siden 2017.

Ragnhild møter oss sammen med sine kolleger og forbundsfeller: Arne Georg Østensen, Anders Mæhlum, Sigrid Seim Halse og tillitsvalgte Solvor Hauge.

«Jeg likte budskapet deres, at de var et eget forbund for bibliotekarer – og så hadde de gode ordninger for studenter. Jeg meldte meg inn og har vært medlem siden 2017.»

Valget om å bli bibliotekar skulle nemlig ta henne til foten av et fjell i Nord-Norge. Nærmere bestemt Mofjellet, der store deler av Norges skriftlige samlinger lagres i enorme haller inne i fjellet. I 2020 fikk nemlig Ragnhild ja på jobbsøknaden, pakket sammen, flyttet nordover til Mo i Rana og gikk over dørstokken til sin nye arbeidsplass.

– Stillinga som bibliotekar kan romme så meget. Stadig mer, men jeg må si jeg ble paff da jeg begynte her. For jeg visste at Nasjonalbiblioteket drev med mye ... men ikke så mye, sier Ragnhild, som hilser oss med et fast håndtrykk og et våkent blikk i den summende kantina i Nasjonalbiblioteket Mo i Rana.

Ragnhild er en av 91 bibliotekarer som utgjør de sentrale tannhjulene i et enormt maskineri med flere hundre ansatte. En arbeidsplass som rommer et fagmiljø uten sidestykke og et mandat som slår deg i bakhodet som en planke, når du virkelig tenker over det. Det er de virkelig lange linjene og perspektivene det gjelder, når jobben tross alt er å skulle bevare den norske kulturarven for de neste tusen årene.

Kilometervis med hyller for lagring, og digitalisering av alt fra gamle floppydisker, reklameflyere, VHS-kassetter, kassettbånd, DAT-bånd, minidisker, alle mulige formater får nytt liv. I tillegg rommer samlingen enorme mengder film på enormt brannfarlig nitratfilm. Lista er lang, og lista over arbeidsoppgaver for å bevare alt vi har og alt vi er, er enda lengre.

Det byr på mangfoldige arbeidsdager for jubilan-ten Ragnhild.

Hun sitter på avdelinga for Pliktavlevering tekst, både med fysisk og digitalt materiale. I tillegg har hun fått ansvar for redigering av pliktavleveringssiden på

nb.no og jobber med ISBN og ISMN – standard-nummerering av bøker.

– *Hvordan har arbeidsdagen vært så langt?*

– Mye å gjøre! Det er alltid noe å ta tak i. Ingen dag er lik. Greit nok, jeg sitter ved en pult store deler av dagen, noe som kanskje kan høres gørr kjedelig ut for mange, men det jeg jobber med byr på så mange utfordringer, nye vinklinger og nye måter å tenke på at jeg aldri kjeder meg. Det er alltid noe å ta tak i og noe nytt å lære, og det setter jeg stor pris på. Nasjonalbiblioteket er under konstant utvikling – og det er heller ikke så verst å kunne si at jeg er med på å ta vare på Norges felles hukommelse ...

Ragnhild står altså i frontlinjen. Hun er håndhever av Kulturdepartementets marsjordre om pliktavlevering. Det betyr at hun egenhendig følger opp at tre kopier av alle bøker som utgis i Norge leveres til Nasjonalbiblioteket.

Det første innlemmes i samlinga til Depotbiblioteket, som er hele folkebibliotek-Norge sitt utlånsbibliotek.

Det andre går til lesesalen hos NB i Oslo.

Det tredje går til bevaring (til evig tid) i fjellmagasinet.

Til evig tid. Smak litt på den.

Rock'n roll

– Den er skikkelig rock'n roll, den jobben Ragnhild gjør. Og hun har vært et skikkelig scoop for oss, sier Sigrid.

Kollegene forklarer at man må ha et knippe gode egenskaper for å gjøre jobben hennes: Være ryddig, tenke systematisk – og du må ha lag med folk.

hurra!

«The future doesn't just happen. We are building it, and we are building it all the time.»

Når stadig flere utgivere er selvpublisert, uten å nødvendigvis å kjenne til verken Nasjonalbiblioteket eller pliktavlevering, må du kunne forklare ting informativt og vennlig.

– Det er ikke alle som er laget for slike jobber. I tillegg er hun sylkvass og god i språk. Jeg sitter ved siden av henne hver dag og kan skrive under på at jobben hun gjør er veldig, veldig bra, sier Sigrid.

I en lengre periode var Sigrid tillitsvalgt, og eneste medlem av Bibliotekarforbundet på NB Rana. I dag er det kollega Solvor som har vervet, og i kollegiet har det blitt stadig flere forbundsfaller.

Fra i sommer blir også NLB (Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek) en del av Nasjonalbiblioteket, og dermed blir antall BF-medlemmer nesten doblet.

– Å ha en fagorganisasjon i ryggen betyr kjempe-mye. Å ta en sjekk av vilkårene og sikre rettighetene våre i en stor organisasjon er alfa og omega, særlig i en periode med innsparing i organisasjonen, som nå. Det er mange ting et fagforbund kan ta tak i.

Dypt inne i fjellet blir all luft, 16 000 m³, skifta ut hver time. Men i arbeidsstokken er ikke NB Rana et sted preget av mye gjennomtrekk.

– Det finnes ikke noen arbeidsplasser i landet som er som denne. Er du god match, så trives du godt, forklarer de.

Her blir Ragnhild værende. Det er kollegene glade for.

– Hun tilfører virkelig noe viktig til fagmiljøet.

Forut for sin tid

«The future doesn't just happen. We are building it, and we are building it all the time.» skriver Hannah Fry, forfatter av Hallo verden – hvordan være menneske i en verden styrt av datamaskiner.

Biblioteket er et sted der framtiden tar form.

Da mormora til Ragnhild gikk på bibliotekarstudiet på starten av 1970-tallet, var det litteratur og litteraturhistorie det gikk i. Da Ragnhild startet i 2017, om lag 50 år senere, var fokuset vel så sterkt på informasjonssystem og bruken av disse samt kildekritikk og bibliotekets oppgave i samfunnet. – Det fikk mormor med seg, for selv om hun pensjonerte seg på slutten av 1990-tallet, likte hun å følge med i etterkant.

– Vi hadde mange gode samtaler om dette, og hun likte endringene som kom med den nye bibliotekreformen i 2014, forklarer Ragnhild.

Da mormoren var biblioteksjef i Time bibliotek jobbet hun hardt for et bibliotek med lengre åpningstider, hun åpna flere filialer og la stor vekt

Ragnhild Hauge Clementsen

Fra: Klepp kommune, Jæren

Født: 16. juni 1993

Sivil status: Ugift

Utdannet: OsloMet

Tidligere stillinger: Kom nyutdannet til NB

Yndlingsboka: Den hemmelege hagen av Frances Hodgson Burnett

Glad i: Sakprosa med fokus på kultur, menneske og samfunn. Liker også fantasybøker godt.

«Det er alltid noe å ta tak i og noe nytt å lære, og det setter jeg stor pris på. Nasjonalbiblioteket er under konstant utvikling – og det er heller ikke så verst å kunne si at jeg er med på å ta vare på Norges felles hukommelse ...»

Ragnhild Hauge Clementsen

«Bibliotekets vilje til å inkludere alle er usammenlignbar og uvurderlig. Det er en nødvendig arena for utviklinga i samfunnet og et sted hvor dørene står åpne og alle er velkomne.»

Ragnhild Hauge Clementsen

på at litteraturen skulle nå ut til folket. Hun starta også barnetimen for de minste og ansatte Times første barnebibliotekar.

– Hun var ei dame forut for sin tid. Nå rommer biblioteket så mye mer, er mer åpent enn det var, og den utviklingen likte hun.

Hva tenker Ragnhild om veien videre? Hvilke tanker har hun om bibliotekets og bibliotekarens rolle i framtida?

– Biblioteket som institusjon er for meg evigvarende og nødvendig. Bibliotekets vilje til å inkludere alle er usammenlignbar og uvurderlig. Det er en nødvendig arena for utviklinga i samfunnet og et sted hvor dørene står åpne og alle er velkomne. Et bibliotek er fremdeles et av svært få steder i dagens samfunn hvor det ikke er forventet at en skal bruke penger. Det er et sted hvor folk bare kan være, og hvor de kan være sammen. Det alene er en måte å inkludere folk på som det ikke finnes maken til – i alle fall ingen steder jeg kjenner til, slår hun fast.

Den dynamiske bibliotekaren

Da formålsparagrafen om biblioteket som debattarena og møteplass kom i 2014, var bibliotekarens rolle endret på et blunk.

Plutselig var det ikke bare krav om å stille bøker til disposisjon til befolkninga, over natta skulle man drive formidling på en helt annen måte. Man skulle være en debattarena.

– Noen fikk sikkert litt hjerteklapp av det. Plutselig ble det forventet en helt annen rolle av deg. Der har Bibliotek-Norge bare snudd seg på hælen på så kort tid, det er helt utrolig, forklarer Sigrid.

BF-medlemmene på Nasjonalbiblioteket tror folk flest kanskje ser på bibliotekaren som gammeldags, med litt stereotype fremstillinger av noen som tviholder på det gamle.

– Sannheten er helt motsatt. Bibliotekarene og bibliotekbransjen er utrolig omstillingsdyktige. Bibliotekarene var kjempetidlig ute med å ta i bruk internett og eksterne databaser. Vi snakker jo til og med sammen på programmeringsspråk! Vi kan ha lange samtaler i kode med største selvfølgelighet, sier Sigrid, Ragnhilds kollega.

Lenge leve teknologien

Ragnhild er en av de yngste i kollegiet, og det er ingen tvil om at teknologien er sentral i dag.

– Lenge leve teknologien heter gruppechatten vi har med forbundsfellene våre i Nasjonalbiblioteket, forklarer Ragnhild.

– Mormor var ei dame forut for sin tid. Nå rommer biblioteket så mye mer, er mer åpent enn det var, og den utviklingen likte hun.

– Der snakker vi med hverandre, legger ut nyheter og har lav terskel til å diskutere og stille relevante spørsmål. Trenger vi å møtes, tar vi dem på storskjerm her, sier hun, og legger til:

– Teknologien er med på å binde oss sammen også.

Det er ingen tvil om at bibliotekaryrket er dynamisk og i stadig endring, og at Ragnhilds mormor for 30 år siden hadde helt andre vilkår enn Ragnhild har i dag.

Kanskje er det aller mest systematikeren i yrket som står seg over tid og vil være sentral i tiden som kommer.

– Jeg tenker at det fortsatt er et behov i fremtiden at bibliotekarer har evne til å jobbe strukturert. I fremtiden tror jeg det trengs kanskje enda mer, i tillegg til kunnskapsorganisering og gjenfinning. Når det gjelder med kildekritikk, fake news, da er bibliotekarene sylviktige for å være der som stadig påminnelse om at man må sjekke hvor man henter informasjonen sin fra. Er kildene til å stole på?

Man skal i alle fall kunne stole på bibliotekaren.

Randi Rønningen (t.v.), BFs første forbundsleder i 1993, og Veronicha Angell Bergli, nåværende forbundsleder, utfordres blant annet på spørsmål om ytringsfrihet, kjønn og gratisprinsippet.

30-åringen er både synlig – og noen ganger kontroversiell. Er alt på stell eller seiler det inn mørke skyer fra horisonten? Vi har snakket med Bibliotekarforbundets første leder, Randi Rønningen, og den nåværende og siste, Veronicha Angell Bergli om fortid, nåtid og utfordringer fremover.

Tekst: Jan Holm Foto: Terje Bringedal

30 år i bibliotekets tjeneste:

Hva nå, Bibliotekarforbundet?

Begge de to forbundslederne er bibliotekarer som snytt ut av sin tid. Randi ble trukket til yrket grunnet systematikk og hullkort, Veronicha grunnet biblioteket som møteplass og debattforum. De har vært forbundsledere i to vidt forskjellige epoker – med vidt forskjellige utfordringer – og ut fra to vidt forskjellige grunner. Hva tenker de om bibliotekets – og bibliotekarers fremtid?

– **Systematikk trakk meg til yrket** Randi, oppvokst i Larvik, ble ferdig utdannet i 1976, den gang den treårige utdanningen het Bibliotekskolen. Skolen holdt til i Dæleneggata på Grünerløkka, der undertegnede ofte passerte en røyksky av kommende bibliotekarer i pausene fra undervisningen. Den gang var yrkets viktigste oppgaver registrering av bøker og utlån.

– Systematikken, det jeg senere lærte het kunnskapsorganisasjon, var det som appellerte til meg, sier Randi, og hennes første jobb ble å gjøre om en boksamling til et bibliotek på Preus Fotomuseum i Horten. Der kom hun til

sin rett med sin systematiske sans: – Det var bølgevis av nyere bøker om fotografering og masse gammel litteratur om foto og fotokunst, som jeg registrerte, forteller hun.

I ettertid er det vel riktig å berømme henne for at fotomuseet ble åpnet i 1976. I dag er museet Norges nasjonale fotomuseum. Senere ble hun fagbibliotekar både på Menighetsfakultetet og Universitetsbiblioteket, biblioteksjef på Menighetsfakultet og mot slutten av karrieren underdirektør på Universitetsbiblioteket.

Alvorlig syk

Veronicha fikk en litt annen inngang til yrket. Hun surfet rundt på forskjellige studier innenfor kultur og religion. Så dro hun på studietur til Vietnam – og ble «sjuk, alvorlig syk», som hun sier, hjernebetennelse, som hun slet med i lang tid. Gjennom NAV fikk hun tilrettelagt utdanning, men hvilken?

– Jeg fikk klar beskjed om å studere noe ordentlig. (Selvironisk latter.) Noe du blir noe av. Og da måtte jeg ikke surfe rundt med religion, kultur og sånt.

Da satte jeg meg ned med høyskolekatalogen og kom over informasjons- og bibliotekvitenskap. Der så jeg at jeg kunne kombinere lesegleden med samfunnsengasjementet mitt, forteller hun, – spesielt det at bibliotekene skulle ivareta de gamle verdiene og samtidig være møteplass og debattforum.

Hun fikk lov til å bruke fem år på utdanningen og ble bibliotekar i 2012, 36 år etter Randi.

Veronicha, født i Bodø og «hele slekta fra Nordland», vokste opp i Oslo, men har hele livet hatt en lengsel mot nord. Mot slutten av studiet søkte hun jobb som fagleder ved biblioteket i Vadsø og ble innkalt til intervju. Det ble en spesiell opplevelse.

– Jeg kom til intervju en aprildag i 2012. Det var helt vindstille, knallvær. Jeg ble henta av biblioteksjefen på flyplassen, ble guidet inn på biblioteket, fikk sett litt på byen og på veien tilbake måtte taxien stoppe for et reinsdyr. Da tenkte jeg: Dette er jo helt magisk!

Senere fikk hun jobb på fylkesbiblioteket, der hun drev med bibliotekutvikling, rådgivning og kursing fram til hun

Forbundsstyret som ble valgt på BFs stiftelsesmøte i 1993: Bak fra venstre: Kristin Østerholt, Erling Bergan og Turid Holtermann. Foran fra venstre: Kristin Størvig, Randi Rønningen og Kirsten Grøtten.

BF i tall

Antall medlemmer:

1606

Yrkesaktive medlemmer:

1247

Ikke yrkesaktiv og pensjonist-medlemmer:

247

Studentmedlemmer:

112

Fordelt på kjønn:

83 %

kvinner

17 %

menn

Fordelt på bibliotek:

728

(60 % av de yrkesaktive)

Folkebibliotek:

Skolebibliotek
grunnskole:

42

(3 %)

Skolebibliotek
videregående skole:

181

(15 %)

Universitets-/
høgskolebibliotek:

155

(12 %)

Fylkesbibliotek:

54

(4 %)

Annet:

96

(8 %)

Alle bibliotekargruppene utgjorde et lite mindretall i egne forbund og følte seg både nedvurdert og motarbeidet.

ble forbundsleder i 2020. En del av porteføljen var Russland-samarbeidet med fylkesbiblioteket i Murmansk, et arbeid hun satte stor pris på.

Når hun går av som forbundsleder til høsten, skal hun tilbake til Vadsø, men nå som biblioteksjef på folkebiblioteket.

– Da føler jeg at ringen er sluttet, sier hun.

Et forbund blir til

Tidlig i 1990-årene var bibliotekarene spredt over et vidt fagforeningslandskap og i tre forskjellige hovedorganisasjoner. Noen var medlemmer av Kommune-forbundet og LO, i Oslo snodig nok organisert i Sosiale Etaters Fagforening. I 1930 ble NBL – Norske Biblioteksansattes Landsforbund – stiftet. Det er i dag en del Kulturforbundet i Delta, som igjen er medlem av YS. I staten var bibliotekarene medlemmer i Forskerforbundet gjennom Fagbibliotekarforeningen (FBF) under hovedsammenslutningen Akademikerne Fellesorganisasjon (AF) eller i Norsk tjenestemannslag (NTL) i LO.

Alle bibliotekargruppene utgjorde et lite mindretall i egne forbund og følte seg både nedvurdert og motarbeidet. I 1992 tok derfor Frode Bakken og Rannveig Eidet initiativet til et eget bibliotekarforbund under en bokmesse i Bærum. Det tok helt av! 500 meldte seg interessert i løpet av kort tid.

– Å få et eget forbund ville både løfte bibliotekarenes profesjon, egenverd og synliggjøre yrket, sier Randi. Derfor er det også nedfelt i den første målsettingen til forbundet at yrkets «anseelse» skulle likestilles med lønn og tariff.

– Med høyere anseelse ville vi også få en høyere status og lettere for få gjennom krav om høyere lønn, mener hun.

Dette kunne jo ha blitt en evigvarende suksesshistorie. Men det var ikke bare innad i LO og YS bibliotekarene hadde et problem. Det fantes også et eget forbund innenfor Forskerforbundet for statsansatte fagbibliotekarer ved universitet og høyskoler, Fagbibliotekarforeningen (FBF), som var medlem av Akademikerne Fellesorganisasjon (AF), samme hovedorganisasjon som Bibliotekarforbundet ønsket seg inn i etter stiftelsen i 1993.

I første omgang ble BF avvist av AF, blant annet grunnet Forskerforbundets stemmer: – Det var et hardt slag, sier Randi, men året etter fikk forbundet AF-medlemskap med virkning fra 1995.

– Det var jo ingen grunn til å nekte oss medlemskap, både folkebibliotekarene og fagbibliotekarene hadde en tre-årig og lik utdanning!

Så er det noe annet merksnodig. Randi Rønningen, som leder av forbundet var fagbibliotekar. Hvorfor ble hun forbundsleder i et forbund som stort sett besto av folkebibliotekarer?

– Det er jo enkelt å svare på, sier Randi (ler). – Jeg ville ha ETT forbund som samlet ALLE bibliotekarer. Det var håpløst at en så liten yrkesgruppe skulle splittes opp i mange ulike forbund og være tilknyttet tre ulike hovedsammenslutninger. Det var også et ønske om at lønns- og arbeidsforhold skulle ses i sammenheng med bibliotekpolitikk. Dette var vanskelig siden vi var små foreninger i store forbund som ikke hadde bibliotek som hovedområde. I

– Det var et hardt slag, sier Randi, men året etter fikk forbundet AF-medlemskap.

samme organisasjon kunne vi samles og lære av hverandre. At vi skulle splittes i forskjellige forbund, tjente oss ikke den gang – og tjener oss heller ikke i dag.

Det smeller

I dagene rundt dette intervjuet smeller det rundt ørene på Bibliotekarforbundet. Som medlem av Unio, etterfølgeren til AF, går lønnsoppgjøret, mellomoppgjøret, som det heter, helt greit. Men på

I dagene rundt dette intervjuet smeller det rundt ørene på Bibliotekarforbundet.

andre områder er Bibliotekarforbundet synlig i flere konflikter. I Bjørvika pågår en strid om arbeidstid for bibliotekarer samtidig som det stilles spørsmål om et høyreekstremt forlag skal tillates å ha en bokpresentasjon i lokalene i Bjørvika. I tillegg tar debatten om kunstig intelligens av, og én påstand er at 65 millioner vil miste jobben på verdensbasis. Sannsynligvis også en del bibliotekarer.

La oss ta spørsmålene ett for ett.

Jobbe kveld og helg?

– Skal ikke bibliotekarer jobbe kveld og helger slik som mange andre yrkesgrupper?

– Jo, da. Allerede i 2008 ble det åpnet for at biblioteket kunne ha søndags-åpent, men det skulle gjøres en vurdering om når det var behov, svarer Veronicha. – Og – klart nok: Biblioteket må til dels være åpent når andre har fri. Men hva vi kan tilby av tjenester og arrangementer på kveld og i helger må besluttes i samarbeid med bibliotekarene og de tillitsvalgte, ikke bare tres nedover hodene på oss, slik det har skjedd i dette tilfellet.

Arbeidstiden skal være forutsigbar og det må ansettes nok folk til å håndtere oppgavene. – Vi må også kunne ha fri når

andre har fri. Det er en grunnverdi i det norske samfunnet! Vi må kunne spise søndagsmiddag og hente barn i barnehagen. Visst er det greit med en tilpasning av tjenestene, men det må også være en balanse om hva som er nødvendig.

Hvem skal ansettes i bibliotekene?

Det vipper oss over på en annen diskusjon, som omhandler hvem som skal ansettes i bibliotekene. I 2015 ble det ikke spesifikt søkt etter bibliotekarer i en utlysning til Tøyen bibliotek. Det skapte en het debatt.

– *Hva er ditt syn i dag, Veronicha?*

– For meg er det helt naturlig at jo større bibliotekene er, jo flere kompetanser må inn, slik at det gjenspeiler samfunnet rundt. Det skjedde et paradigmeskifte rundt Tøyen-saken, og

tilstanden er mer stabil nå. Andre kompetanser trengs som supplement. At det finnes en sosialarbeider, en med annen språkbakgrunn er veldig bra, men bibliotekarkompetansen må alltid være bærebjelken i biblioteket! understreker hun.

Yrket trenger flere menn

Handler dette også om kjønn? Bibliotekaryrket er sterkt kvinnedominert, og 83 prosent av medlemmene i Bibliotekarforbundet er kvinner. Samtidig synker leselysten kraftig hos gutter. Kan det ha med identifisering å gjøre?

– Jeg tror kanskje at endringene i biblioteket gjør at det appellerer mer til menn nå enn før, sier Randi. – For å si det litt «båsete», at det blir litt mer teknisk og teknologisk, for eksempel at dataspill er blitt en viktig del av biblioteket.

– Ja, helt klart, svarer Veronicha, – det er noe med å gjenkjenne seg selv i dem vi møter, den sosiale delen.

Samtidig er det ingen tvil om at rekrutteringsgrunnlaget til studiet er for smalt kjønnsmessig og at både utdanning og forbund har en jobb å gjøre.

– Bibliotekarstanden må reflektere befolkningen, sier Veronicha, – slik at også gutter kan tenke, «ja, bibliotekar vil jeg bli!» Rollemodeller er viktig på alle områder som er kvinnedominert, at også gutter og menn kan gjenkjenne seg selv.

– *Hvordan få flere mannlige bibliotekarer?*

– Vi må få frem bredden og mangfoldet i yrket og den påvirkingsgraden man faktisk selv har, svarer Veronicha. – Når du kommer ut i jobb, har du muligheten til å bruke hele deg selv, kanskje også det du selv er opptatt av og interesserer deg for.

Uansett tema; det begge er enige om, er at bibliotekene må gjenspeile samfunnet med rollemodeller både for ham, hen og henne – og at bibliotekene har en stor utfordring i *det* perspektivet.

Færre lesesaler og mindre hysjing

Bibliotekloven av 2014 har som målsetting

at: «Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.» – Har dette påvirket biblioteket?

– Ja, i høy grad! svarer Veronicha. – Nå har jeg selv en toåring, og bibliotekbruken min har endret seg drastisk. Vi bruker det mye som et værested, fordi det er fantastisk sted for ham å løpe rundt. Det skiller seg jo ganske sterkt fra hvordan bibliotekene var for 50 år siden. Vi kan bla litt i bøker og se folk vi ikke treffer ellers. Jeg tror møteplass-funksjonen har fornyet biblioteket.

– Ingen tvil, sier Randi, – utlånet har gått nedover – besøket opp!

– **For meg er det helt naturlig at jo større bibliotekene er, jo flere kompetanser må inn, slik at det gjenspeiler samfunnet rundt.**

Faller gratisprinsippet, faller biblioteket

På mange måter er det nye biblioteket i Bjørvika en prøveklut, også når det gjelder kommersialisering, med flere lokaler som kan leies ut for å dekke deler av driften. – Er dette første skritt til at gratisprinsippet blir forlatt?

– Hm, sier Randi, – det økonomiske er problematisk. Den enorme tilgangen på e-tidsskrifter og e-bøker er blitt en kjempeøkonomisk utfordring, spesielt for forskningsbibliotekene. For å sette det på spissen blir vi flådd av forlagene. Det medfører også at ressursene ikke blir tilgjengelig for eksterne brukere. Videre skjæres det ned på bevilgninger til Nasjonalbiblioteket. Kan det bli snakk om medlemskap på biblioteket – eller sponsorer – slik som på museene? Inngangspenger? Det er vanskelig å spørre, mener Randi.

Ingen av dem er spåkvinner, men begge er enige om at gratisprinsippet aldri må bli forlatt.

Veronicha er heller ingen spåkvinne, men mener at gratisprinsippet ligger helt fast i bunn. – Faller gratisprinsippet, faller biblioteket, sier hun, – og det er ingen signaler som tilsier at det skal skje. Det er jo de eneste tilgjengelige gratis og uavhengige møteplassene vi har. Jeg tror det er behov for steder hvor man trefes helt på tvers av alder, etnisitet, sosial bakgrunn. På samme måte som man før hadde samfunnshuset og dansen!

Samtidig mener Veronicha at bibliotekene er i en klemme. – Det er jo et problem at kommunene er sultefora på de oppgavene de skal levere. Det går dessverre utover biblioteket. For hvorfor skal biblioteket prioriteres foran lærere, sykepleiere og alt det andre som

er viktig for kommunene? Ja, det er jo nettopp den møteplass-funksjonen, at vi er gratis og tilgjengelig for alle, at vi utgjør noe utenfor alt annet. Det er noe som er nedfelt av politiske myndigheter og som de står fast på.

– Men så er det jo disse fantastiske byggene som bygges, ett av dem Deichman Bjørvika, som har lagt inn kommersiell utleie for å finansiere deler av virksomheten. Det har vi vært skeptisk til hele veien. Dette må ikke må gå på bekostning av kjerneoppgavene, innbyggernes tilgang til biblioteket. Det er en balansegang de må håndtere. Men – uansett – jeg synes ikke det er riktig modell å drive kommersiell utleievirksomhet.

Fagorganisasjoner for bibliotekarer og bibliotekansatte

Hovedorganisasjon: UNIO

Medlemsorganisasjoner:
Bibliotekarforbundet og Forskerforbundet (fagbibliotekarene)

For medlemskap i begge forbund kreves fagutdanning som bibliotekar

Hovedorganisasjon: LO

Medlemsorganisasjon:
Fagforbundet
Åpen for alle ansatte i bibliotek

Hovedorganisasjon: YS

Medlemmer: Kulturforbundet, underavdeling av Delta
Åpen for alle ansatte i bibliotek

– Faller gratisprinsippet, faller biblioteket (...) – og det er ingen signaler som tilsier at det skal skje. Det er jo de eneste tilgjengelige gratis og uavhengige møteplassene vi har. Jeg tror det er behov for steder hvor man treffes helt på tvers av alder, etnisitet, sosial bakgrunn. På samme måte som man før hadde samfunnshuset og dansen!

Veronicha Angell Bergli

Ytringsfrihet for enhver pris?

Med utleie av lokaler kommer det også inn et annet perspektiv, ytringsfriheten. Bør alle, uansett, motiver og holdninger få leie lokaler i et bibliotek? I 2016 ble SIAN nektet å holde møte i Kristiansand bibliotek. I mai i år skjedde det samme med Legatum forlag på Deichman Bjørvik. Knut Skansen, biblioteksjefen, for øvrig litteraturviter, ikke bibliotekar, ønsket først å tillate arrangementet, karakterisert som høyreekstremt, deretter avlyste han det. Var det en riktig beslutning?

– Bibliotekene er en del av infrastrukturen for ytringsfrihet, det er et alvorlig oppdrag, hvor vi samtidig må ta hensyn til lokale forhold, sier Veronicha. – Er det et lite bibliotek – eller stort? Uansett er det viktigste at biblioteket selv har eierskapet og at biblioteksjefen har det avgjørende ordet. Biblioteket skal ikke

– Allerede på 1980-tallet innså vi at automatisering av boktjenesten og EDB tilhørte fremtidens bibliotek, sier Randi.

være et nøytralt sted, det viktige er at det er uavhengig, slik det står i loven.

Det betyr at vi skal kunne sette kommunen, vår eier og arbeidsgiver, under lupen.

– Det betyr at vi også gir plass til stemmer som ikke følger hovedstrømmen. Politisk balanse er ikke et mål i seg selv, samtidig er det ikke et mål at biblioteket skal virke ytterligere polariserende. Og det er ikke sann at enhver organisasjon som ønsker å bruke biblioteket til eget arrangement har noen automatisk rett til det i ytringsfrihetens navn. Men hvor den grensen går, må være biblioteksjefens ansvar i samarbeid med de ansatte. Når det gjelder SIAN, så har lederen blitt dømt for rasistiske uttalelser. Men det er klart, er de en del av et panel, slik som på Drammen bibliotek der Muslimsk Dialogforum møtte SIAN til et dialogmøte, stiller det seg annerledes. Får man til dette som et av flere arrangementer, kjempeflott! Da har jo biblioteksjefen tenkt at dette er noe vi får til å balansere.

– Så har du det lille biblioteket i en bygd med tusen innbyggere og én bibliotekar. Da er det kanskje én debatt i løpet av året. Da velger du kanskje ikke det mest ytterliggående temaet. Da er det andre måter å ivareta ytringsfriheten på, gjennom samlingen, formidlingen og samtalen. I Oslo kan du ha mange flere på spissen-debatter, fordi man har en større bredde i arrangementene enn

Vadsø bibliotek. I små kommuner blir de debattene man først velger å ha, mer toneangivende enn i store kommuner. Men uansett ligger prinsippet fast: Det er biblioteksjefen som må gjøre disse vurderingene og som har det siste ordet. Det er derfor ordet «uavhengig» er vektlagt. Du kan ikke være en del av infrastrukturen, hvis du ikke er uavhengig av dine eiere til å kunne handle inn og styre biblioteket.

– Ryggmargsrefleksjonen min tilsier at alle lovlige organisasjoner i Norge skal ha tilgang til møter i biblioteket, mener Randi, – men jeg syns det skillet Veronicha gjør med små og store er viktig å ha i bakhodet. Du får mye mer mangfold med store bibliotek enn du får med bittesmå. Og jeg misunner definitivt ikke den stakkars bibliotekaren som skal ta avgjørelsen.

«Et bra bibliotek inneholder noe som fornærmer alle», uttalte bibliotekar Ragnhild Malfang til Bibliotekaren i fjor. Enstemmig. – Det er bra!

En digital og teknologisk revolusjon

Den største endringen fra 1993 og frem til i dag er internett og den digitale revolusjonen med paradigmeskifter underveis og en veldig rask utvikling. Biblioteket har endret seg mer de siste 30 årene enn i hele bibliotekets fortid.

– Så kom den digitale revolusjonen ... Hvordan taklet dere den?

– Den tok vi på strak arm, sier Randi. – Sømløst tilpasset bibliotekarene seg en ny hverdag, mener hun. Også forbundet gikk i front for den digitale revolusjonen. – Allerede på 1980-tallet innså vi at automatisering av boktjenesten og EDB tilhørte fremtidens bibliotek, sier Randi, – og som forbund var vi også i fremste rekke med å tilby e-posttjeneste og nettsider.

Nå står yrket overfor nye utfordringer i den digitale verden, roboter og kunstig intelligens.

– Hvilke utfordringer gir dette?

– Gjennom BF er kompetansen vår som bibliotekarer blitt tydeligere, noe jeg tror har påvirket både lønns- og arbeidsforhold til det bedre, sier Randi.

– Jeg ser jo at den teknologiske utviklingen gir utfordringer, men samtidig understreker den behovet for bibliotekarers kompetanse, sier Veronicha. – For det handler jo fortsatt om å systematisere, innhente, gjenfinne og formidle informasjon. Det å kunne navigere i dette både på skole-, folke- og fagbibliotekene og hjelpe folk å finne fram i systemet er like viktig i dag som tidligere.

Randi er mer bekymret for utviklingen: – Vi kan fortsatt le av disse chatterobotene, fordi de gir gale svar, men jeg tror dette er bare begynnelsen. I løpet av et år eller to er de blitt utrolig mye bedre og da kan de jo gjøre jobben med den digitale informasjonen. Vi har hele tiden sagt at vi kan dette med å undervise studentene i hvordan de skal søke. Men blir vi utkonkurrert? For å sette det

på spissen: Hva om disse søkerbotene faktisk erstatter bibliotekarene?

– Jeg skjønner bekymringen, men jeg tror ikke at dette vil gå så fort, svarer Veronicha. – Hva med personvern? Hvordan skal tilgangen være? Hva slags informasjon skal formidles? Hvem skal stå for formidlingen? Dette er noe vi har hørt før: Google skulle erstatte bibliotekaren – men nei, det gjorde den ikke. Tvert imot, understreket Google behovet for bibliotekaren, og bibliotekarer er den yrkesgruppen som har tatt til seg ny teknologi hele veien. På skolene er det nå bibliotekaren som jobber opp mot lærerne om hvordan de kan integrere og bruke dette i undervisningen. Vil oppgavene endre seg? Ja, det vil de. Men jeg tror fortsatt at vår kompetanse vil være essensiell. Jeg tror noen vil ha behov for kontakt med en person som også hjelper deg med å navigere i dette fysiske, ikke bare via en skjerm på kontoret eller hjemme. Og jeg tror at dette behovet vil være forskjellig etter hvilken livsfase du er i og at det vil reflekteres i de tjenestene vi tilbyr.

Hva har BF oppnådd?

I hvert fall å synliggjøre profesjonen og hva vi står for, istemmer begge to.

– Gjennom BF er kompetansen vår som bibliotekarer blitt tydeligere, noe jeg tror har påvirket både lønns- og arbeidsforhold til det bedre, sier Randi.

Selv om det tidvis er utenforstående hendelser som har brakt bibliotekarene i søkelyset, er det ingen tvil om at bibliotekets verden hadde befunnet seg et annet sted hvis forbundet ikke hadde stått frem i media og hevdet sin rett. Hvis de fortsatt hadde vært medlem av et forbund med flere yrkesgrupper, ville forbundet ha druknet i mengden.

Det å være et ikke altfor stort forbund har også sine fordeler, mener Veronicha:

– En av smådriftsfordelene er at det er kort vei fra medlemmene til ledelsen når du trenger hjelp, sier Veronicha.

– Det er en stor fordel. Og når det stormer som verst, har vi Norges nest største hovedorganisasjon i ryggen!

Bibliotekarforbundets medlemskap i hovedorganisasjoner

Akademikernes Fellesforbund (AF) 1995–2001

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) 2001–2017

Unio 2018– og fremdeles

Hva vet du om BF?

Erling Bergans
30-års-kviss

1. Hvor mange har vært forbundsledere i BF i disse 30 årene?

- A: 7
B: 8
C: 9

2. Hvor mange ganger har BF streiket under tariffoppgjør i sin 30-årige historie?

- A: 3 ganger
B: 4 ganger
C: 5 ganger

3. Bibliotekarforbundet har én gang vedtatt boikott av et flyselskap. Hvilket?

- A: Wizz Air
B: Ryanair
C: Qatar Airways

4. I hvilket år ble den kommunale tariffavtalen delt slik at stillingene Bibliotekar og Bibliotekar I havnet i kapittel 4, mens Distriktsbibliotekarer, Avdelingsledere, Fylkesbiblioteksjefer og Biblioteksjefer havnet i kapittel 5?

- A: 2002
B: 2006
C: 2010

5. Bibliotekarforbundet startet opp i 1993 med 500 medlemmer. Nå har forbundet litt over 1600 medlemmer. Men i hvilket år passerte BF 1000 medlemmer?

- A: 2000
B: 2005
C: 2010

6. I perioden 1995–2005 hadde ett av BFs lokallag en formidabel økning i medlemstallet. På disse ti årene fikk de åtte ganger flere medlemmer. Hvilket?

- A: Oslo
B: Buskerud
C: Troms

7. Da AFs representantskap i 2000 vedtok oppløsning av seg selv, hvordan stemte BF?

- A: Ja til oppløsning av AF
B: For en utsettelse av saken
C: Nei til oppløsning av AF

8. I 2001 tok Norsk Bibliotekforening initiativ til å opprette en paraplyorganisasjon for alle organisasjoner med bibliotek og/eller bibliotekarer som interesseområde. Hva mente daværende leder om dette?

- A: «En god idé»
B: «Problematisk»
C: «En dårlig idé»

9. I 2013 la kulturminister Hadia Tajik fram forslag til ny biblioteklov. Hva mente BF-leder Monica Deildok om den nye formålsparagrafen?

- A: «Skuffende»
B: «Interessant, men mangelfull»
C: «Spennende og framtidsrettet»

10. BF er i dag ikke medlem av International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Men har BF vært det tidligere?

- A: Ja, i perioden 1997–1999
B: Ja, i perioden 2002–2012
C: Nei, aldri

11. Hva heter BFs søsterorganisasjon i Danmark?

- A: Bibliotekarforbundet (BF)
B: Forbundet Kultur Og Information (KI)
C: Dok.vit.forbundet (DF)

Erling Bergan

12. Lønnspolitikken for bibliotekarer har variert mye opp gjennom årene, både før og etter at BF kom på banen i 1993. Når var denne lønnspolitikken gjeldende i norske folkebibliotek: «Bibliotekarens lønn fastsettes i forhold til boksamlings budsjett og antall bind utlånt i årets løp.»?

- A: 1913
B: 1953
C: 1993

13. I 2012 gikk Norsk Bibliotekforening ut med et krav om at KS skulle forhandle om e-bokutlån på vegne av norske folkebibliotek. KS avviste dette. Hva mente BF om forslaget?

- A: Godt forslag
B: Dårlig forslag
C: Det kunne være et godt forslag hvis KS tok utfordringa.

14. Hvor lenge varte det ekstraordinære landsmøtet som høsten 2016 vedtok at BF skulle skifte hovedorganisasjon til Unio?

- A: 30 minutter
B: 6 timer
C: 2 dager

15. I 2003 vedtok kommunestyret i en folkerik norsk kommune kraftige nedskjæringer på biblioteket. Det sto i vedtaket at åpningstidene og tjenestene skulle opprettholdes, mens hver sjette stilling skulle bort. I hvilken kommune skjedde dette?

- A: Bodø
B: Trondheim
C: Bærum

Fast
1. B: 8 valgte ledere: Randi Rønningen, Siri Sjørusen, Monica Deildok, Margunn Haugland, Jannicke Røglø og Veronica Angell Bergli. 2 valgte nestledere har vært Glenn Karlsen Bjerknes (1995, 1998, 2010, 2012 og 2021)
2. C: 5 ganger (1995, 1998, 2010, 2012 og 2021)
3. B: Ryanair (boikott fra 2010 for å påvirke selskapet til å «anerkjenne flygende personell rett til å organisere seg»)
4. A: 2002 (Nyvalgt BF-leder Monica Deildok satt i den natlige meklingsinspurten om hvilke stillinger som skulle plasseres i hvilke kapitler.)
5. A: 2000 (BF-medlem nummer 1000 var førstestaksentur Turid Skjærhammer ved Statens bibliotektilsyn.)
6. C: Troms (Her har nok starten på dok.vit.-utdanninga i Tromsø spilt inn)
7. B: For en utsettelse av saken
8. A: «En god idé»
9. C: «Spennende og framtidsrettet»
10. C: Nei, aldri
11. B: Forbundet Kultur Og Information (KI). (Bibliotekarforbundet (BF) fram til 2020. Fra november 2023 fusjonerer KI med forbundet DM (tidl. Dansk Magisterforening) og ophører som selvstendig forbund.)
12. A: 1913. (Denne regelen for «fastsettelsen av bibliotekarlønns størrelse ved departementet i 1913.)
13. B: Dårlig forslag (BFs leder uttalte: «BF kjenner KS som arbeidsgivermøtpart. Det er ingen tvil om KS sin kompetanse på en rekke områder, men bibliotekpolitikk, opphavstidsperspektiv og det litterære kretsløp ligger innenfor kompetansesammenhengene dem til å være.»)
14. A: 30 minutter (Det var kun én delegat som tok ordet. Deretter ble det enstemmig vedtatt at BF skulle tilslutte seg Unio.)
15. C: Bærum (Det var BFs hovedtillitsvalgte Stine Bye Aarnes som ble intervjuet i Bibliotekaren om dette. Budsjettkuttet var på fire millioner kroner, som var et svært stort beløp for 20 år siden.)

Finn hyllerydder letter arbeidet

Leveres med egenutviklet, intuitiv programvare integrert med BiblioFil

SMART

ORDEN OG
OVERSIKT

TIDSBESPARENDE

PRAKTISK
BOKVOGN

LET OG
FINN RASKT

**BIBLIOTEK
SYSTEMER**

Alt er ikke som før

I løpet av 50 år har biblioteket utviklet seg fra en manuell til en nærmest digital verden. Her er tre generasjoner bibliotekarer samlet, fra venstre Eli Frisvold, Goro Helene Aarseth og Margrete Hestenes.

Hvordan har bibliotekartilværelsen endret seg fra 1993 til 1998 og 2023? I anledning forbundets 30-årsjubileum inviterte vi til en jubileumsprat – med blikkene vendt framover.

Tekst: Guri Haram Foto: Terje Bringedal

Våren 2020 åpnet det toppmoderne Deichman Bjørvika.

– Mange ser hit til det største folkebiblioteket i landet, sier spesialbibliotekar Goro Helene Aarseth (51) fra møterommet høyt oppe i det seks etasjer store bygget.

Her har man utsikt over bibliotekets mange arkitektoniske vinkler, tegnet av Lundhagem og Atelier Oslo.

Det tredje stedet

Europas største neonkunstverk, Brainstorm av Lars Ø. Ramberg, er blant det første du ser ved hovedinngangen. Mer bortgjemt sitter en tenkende gigant av kunstkometen «emogutt», Nikolai Torgersen. Det skal forestille et selvportrett laget av papp og rester fra hans atelier.

Kunstverk av garn laget av Elin Igland henger fra en horisontal pinne under et mønstret tak.

«100 colors», Emmanuelle Moureauxs fargekunstverk henger midt i bibliotekets hjerte. Med bevegelse fra rulletrappen er det enda tydeligere.

Den lekre bokhandelen minner om museumsbutikkene til Munchmuseet og Nasjonalmuseet.

– Bibliotek sees nå mer som «det tredje stedet», mellom jobb og hjem, sier Goro.

Ray Oldenburg, en amerikansk sosiolog, introduserte begrepet i boken «The Great Good Place» fra 1989.

– Men biblioteket hadde ikke sett slik ut hvis ikke de ansatte hadde vært involvert i prosessen, presiserer hun.

Samme skole – nye navn

Som ansatt ved Deichman siden 1998 og hovedtiltitsvalgt for BF Deichman, kjenner hun bibliotekbransjen godt.

– Jeg jobbet i publikumsseksjonen på Hammersborg før hovedbiblioteket flyttet hit, sier Goro. Nå for tiden kjøper hun inn faglitteratur for voksne til Deichman Bjørvika og alle lokalbibliotekene i Oslo.

Alt innkjøp ble sentralisert i seksjon for fysisk og digital samling i 2018.

Margrete Hestenes (30) er en nyere spesialbibliotekar hos Serieteket på Deichman Grünerløkka. Ved siden av er hun tegneseriekritiker.

Eli Frisvold (70) har vært pensjonist i tre år. Hun jobbet i Deichman fram til 2002, før hun gikk over i en bibliotekarstilling hos Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

– Min første ordentlige jobb var ved tidligere Deichman Tveita. Jeg har vært barne- og ungdomsbibliotekar hele mitt liv, sier hun entusiastisk.

Stiftelsen av Bibliotekarforbundet var en milepæl

– Det var en stor sak – endelig et forbund kun for bibliotekarer! Jeg hoppet på det umiddelbart! forteller Eli. – Det viktigste er å få økt lønna til bibliotekarene, fastslår hun.

Eli gikk tre år på Statens bibliotekskole på 1970-tallet. I 1976 ble skolen administrativt lagt innunder departementets høgskolekontor og fra 1980 underlagt Det regionale høgskolestyret for Oslo og Akershus. Skolens nye navn var Statens

Tre generasjoner bibliotekarer

«Stiftelsen av Bibliotekarforbundet var en milepæl.»

hurra!

bibliotek- og informasjonshøgskole. I 1994 ble skolen fusjonert inn i Høgskolen i Oslo, som ved beslutning i statsråd i 2018 ble omgjort til universitet og fikk navnet Oslomet – storbyuniversitetet.

Da Goro gikk på skolen het den HiO. Hun ble uteksaminert i 1997.

Margrete har gått et årsstudium i bibliotekfag på OsloMet, ved siden av å ta en master i engelsk litteratur.

Fra bilder til strømning

Da internett kom i 1993, jobbet Eli i hovedutlånet på gamle Hammersborg. Nettet ble likevel ikke en del av folks hverdag med det første.

– Bare bøker gjaldt som stoff til oppgaver og lignende. Og skulle man til England, for eksempel, gikk man til bøkene. Folk skulle ha bilder av alt mulig; alver, solnedganger til bruk i alt fra broderier til rollespill. Det var en morsom utfordring for bibliotekarene, sier Eli, som tror det er helt annerledes nå.

– Få kommer for å få tak i bilder nå for tiden, og det er lenger mellom referansespørsmålene nå enn da jeg begynte å jobbe som bibliotekar, sier Goro. Kortkataloger var en ordnet fortegnelse over bibliotekenes samlinger av bøker, tidsskrifter, filmer og andre medier.

Kretsløpet i dagens bibliotek er raskere

– Vi kjøper inn flere bøker og kasserer dem tidligere enn før, sier hun.

– Fram til begynnelsen av 1990-tallet hadde vi kortkatalog. I Norge begynte arbeidet med samkatalogen BIBSYS i 1972. I 1995 hadde trolig over tusen bibliotek erstattet kortkatalogene med databaserte kataloger, sier Eli.

– I dag står kartotek-skuffer her som kuriosa, sier Goro.

I 1998 ble Google lansert

– Da jeg begynte i jobben det året, hadde Deichman startet nettjenesten «Spør biblioteket», forteller Goro.

Folk kunne sende e-post med spørsmål, og bibliotekarene svarte innen et døgn.

– De spurte om alt vi googler etter i dag. Folk hadde nok tregt nett hjemme. Wikipedia kom først i 2001 og var ikke så omfattende som nå. Det var mye informasjon som bare fantes i bøker, og det var raskere for folk å sende oss spørsmål enn å komme fysisk til biblioteket, forteller Goro.

Da VHS kom, var det stort for bibliotekene

– Først kom lydbøkene – til litt motstand, men så oppdaget vi at vi trengte dem. Og så kom filmene, da var det ny motstand. For all del ikke underholdning! Det måtte være lærerikt! Opplysningsfilmer; for eksempel om hvordan man tørker blomster. Eller en film tilknyttet en norsk bok, husker Eli.

– Filmen kunne ikke ha verdi i seg selv, ler Margrete.

Goro fikk ansvar for filmsamlingen da hun begynte i Deichman. Det var før DVD-ene kom, så alt var på VHS. – Jeg visste lite om film, og de var vanskelige å få tak i. Noen ganger kjøpte vi kvalitetsfilmer fra en liten nisjebutikk på Grünerløkka. Nå handler vi bare elektronisk, og innkjøpet er sentralisert. Mange savner nok denne arbeidsoppgaven, sier hun.

Eli synes tiden går så fort – fra format til format.

– DVD var veldig «hot», sier hun.

– Vi har fortsatt DVD og Blu-ray. Utlånet går nedover, siden folk strømmer mer og mer, men strømmetjenestene koster penger, og biblioteket er gratis, poengterer Goro.

Margrete legger til at Deichman nå tilbyr strømmetjenestene Filtoteket og Filmbib gratis.

I dag er de gamle kartotekene en kurios interiørdetalj på biblioteket i Bjørvika.

Arena for kunnskapsdeling

På Deichman Bjørvika har man blant annet Deichmansalen til arrangementer. Også på Deichman Grünerløkka har de i dag arrangementer og to faste årlige festivaler, «Seriefest» og «Oslo Comix Expo». Stortingsmelding nr. 23 (2008–2009) «Mangfold og muligheter – Bibliotekutvikling i en digital tid» ga bibliotekene en tydelig oppfordring om å satse på formidling og kulturarrangementer, noe som ble vedtatt lagt inn i bibliotekloven i 2014.

– Biblioteket er et helt annet sted enn for mange år siden, sier Margrete.

I meldingen understrekes betydningen av å være arena for debatt, kunnskapsdeling og kulturutveksling.

– Det var arrangementer og folkeliv også i 1993, men ikke lovpålagte. Det kom folk i alle aldre; Gamle gubber som spilte sjakk, mens andre igjen satt og leste til drosjelappen. Barnehager og skoleklasser kom på besøk. Det var mye aktivitet, understreker Eli.

Det het seg også at Deichman var Oslos største barneteaterscene.

– En stor del av jobben min gikk med til litteraturformidling, primært til skoleklasser, men også enkeltpersoner. For ikke å snakke om desperate mødre som trengte boktips til sine lesevegrende sønner, forteller Eli.

I Bjørvika har de i dag «Shared reading», hvor man leser sammen.

Mens i Serieteket formidler Margrete til alle aldersgrupper.

Powerpoint fungerer godt til dette formålet.

– Når jeg snakker om en bok for åttendetrinn, kan jeg finne dem igjen etterpå, fascinerte med boken mellom hendene, smiler hun.

– Vi satser også på podkast som alle andre, legger Goro til.

– Sosiale medier er definitivt en del av jobben vår. Vi promoterer alle arrangementer gjennom det, sier Margrete.

«Først kom lydbøkene – til litt motstand, men så oppdaget vi at vi trengte dem. Og så kom filmene, da var det ny motstand. For all del ikke underholdning! Det måtte være lærerikt.»

Selvbetjening frigjør mye tid for bibliotekarer anno 2023.

– Ulempen er at man får snakket mindre med folk. Samtidig må det være veldig befriende å slippe å registrere bøker inn og ut, sier Eli til bekræftende nikk.

Hun fortsetter:

– Men det var hyggelig med all praten. I dag har personlig kontakt forsvunnet mye. Men jeg sier ikke at jeg vil tilbake til sånn som det var. Det er helt greit med selvbetjening, reflekterer hun.

Framtidens bibliotek

Eli er spent på hvor lenge vi beholder papirboken.

– Svaret kommer nok etter min levetid, sier hun.

Goro understreker at bibliotekaryrket fortsetter å være relevant.

– Studentene på universitetet har problemer med lange tekster, og det er en skremmende utvikling. Vi må inspirere barn og unge til å lese. Det er viktig for demokratiet å forstå det man leser. Vi lever i et tekstbasert samfunn, legger Goro til.

Margrete er også bekymret for fremtiden.

– Veldig mange offentlige tjenester blir dårligere. Folk synes det er vanskelig å få hjelp i banken. Her må man stille krav til andre samfunnsinstanser enn biblioteket, sier hun.

Selv synes hun for eksempel det er vanskelig å avslå når folk ber om hjelp til å bestille flybilletter når de «aldri har tatt i en PC».

Goro legger til:

– Det er ikke bibliotekets oppgave å hjelpe folk med slikt, men det er nok vanskeligere å si nei til faste lånere på et lite lokalbibliotek enn til de som kommer innom Deichman Bjørvika.

– Sånn var det også da internett kom, istemmer Eli. Mange brukte bare biblioteket for å søke på nettet, chatte, maile eller gå inn på nettpanken.

– Vi har alltid vært litt i det skjæringspunktet. Man kan få spørsmål om hva som helst og må kunne si «nei, det kan vi ikke hjelpe med», sier Goro.

Meråpent er et populært tilbud

– Vi pleide å ha meråpent fra sju til ti om morgenen uten betjening og vekter. Men nå er det bare fra klokken ni, fordi det er så mange uønskede hendelser, sier Margrete.

Det var brann i en sofa i Deichman Bjørvika i fjor. Sprinkelanlegget slapp ut flere tusen liter vann og rundt tusen kvadratmeter ble berørt.

– Noen hadde klart å tenne på. Det ble en del vannskader på bygget og noen av bøkene. Vekterne kan ikke være overalt til enhver tid, sier Goro.

I fremtiden tror Margrete det vil jobbe flere folk uten bibliotekutdanning i bibliotekene.

– Det er behov for ansatte med ulik kompetanse i større bibliotek, men det vil være stort behov for folk med bibliotekutdanning i fremtiden også, avslutter Goro.

Bokanbefalinger

De tre bibliotekarene vil dele hvert sitt boktips i anledning jubileet.

Goro anbefaler «21 tanker for det 21. århundre» av Yuval Noah Harari, som også finnes som e-bok og e-lydbok i Libby.

Margrete anbefaler «The lonely city» av Olivia Laing.

– Den handler om ensomhet og byen, sier hun.

Eli anbefaler «Min venn pingvinen».

– Det er en anvendelig bok. Den er koselig. Den er ikke en barnebok, men kan leses av de fleste aldersgrupper.

Hva betyr biblioteket for deg?

Svarene til denne artikkelen er samlet av Aud Gjersdal og Jan Holm

Abid Raja

Stortingsrepresentant (V), advokat og forfatter

– Ga meg troen på at jeg kunne bli til noe

– Jeg hadde aldri klart meg, fått en utdanning og kommet meg dit jeg er i dag hvis det ikke var for biblioteket og bibliotekaren, sier Raja. De hadde ingen bøker utover Koranen hjemme, og han måtte på biblioteket for å låne bøker.

– Det var ikke bare bøkene eller bibliotekbygget som brakte meg tilbake. Det var bibliotekaren som stod der, som alltid bygget videre på leseleden og som alltid stilte meg spørsmål om hva jeg syntes om boken jeg hadde lest, slik at vi fikk en fin samtale om bokens innhold, sier han, og legger til at han hadde en litt vanskelig oppvekst. Bibliotekaren Ranveig på Sandaker-biblioteket betydde mye.

– Hun gav meg troen på at jeg kunne få til noe, gav meg leseleden, og gjennom bøkene fikk jeg en eventyr- og fantasiverden å være i. Når det var på det tyngste, hadde jeg alltid bøkene å forsvinne inn i, sier han.

– Tusen takk til alle bibliotek og alle bibliotekarer! Jeg er en av de mange som dere har hjulpet.

– Jeg hadde aldri klart meg, fått en utdanning og kommet meg dit jeg er i dag hvis det ikke var for biblioteket og bibliotekaren.

Abid Raja

Anette Trettebergstuen

Kultur- og likestillingsminister (AP)

– Falt for en pinglete stælk kalt Gummi-Tarzan

Seks år gammel syklet jeg til biblioteket hjemme på Ridabu og falt pladask for en tynn, pinglete stælk ved navn Gummi-Tarzan. Da var det gjort. Lesegnisten ble tent, og bibliotekarene forstod straks – slik gode bibliotekarer gjør – at en lesehest var født.

De foret meg med passende bøker, «liker du denne, så liker du kanskje denne?». Jeg syklet dit hver dag resten av sommeren.

I dag jobber vi i regjeringa for å bygge god lesekultur og styrke leselyst i landet vårt, særlig blant barn og unge. Her er jeg ikke i tvil om bibliotekene og bibliotekarenes uvurderlige rolle. Det finnes bøker som kan tenne leselyst i alle barn, det er jeg sikker på, men noen trenger ekstra hjelp til å finne fram til riktig bok. Takk til alle engasjerte bibliotekarer der ute!

Einar Hagem

Leder av arkitektgruppen for nye Deichman i Bjørvika.
Arkitekter: Lundhagem og Atelier Oslo

– Et fantastisk møtested

– Biblioteket er et fantastisk møtested hvor alle er velkomne! Biblioteket er et helt utrolig flott tiltak og et veldig behov i samfunnet, noe vi har sett i nye Deichman i Bjørvika, som vi har hatt ansvar for. Det har vært en kjempesuksess at folk finner et sted i byen som ikke koster noe, og som er et fint sted å være og oppleve fellesskapet. Da vi møtte bibliotekarene etter arkitektkonkurransen, var det første de sa at biblioteket skal tilby et sted der en skal kunne være alene sammen. Det var en flott setning som inspirerte oss veldig. Hvordan lage steder hvor man kan komme helt alene, men likevel føle seg som en del av fellesskapet. Tilbudet ved biblioteket er så stort at man alltid har en unnskyldning for å gå dit. Enten det er for å finne noe en virkelig trenger eller for å være en del av fellesskapet, sier Hagem.

Leif Magne Lervik

Rektor ved Molde gymnas

– Drømmenes døråpner

Bøkene har vært hos meg hele livet. Biblioteket var stedet hvor jeg først fant dem. Døråpneren til en ung gutts drømmer. Vi er midt på 1970-tallet. Jeg har gått noen år på skolen, lært meg å lese. Begynner å skimte konturene av noe større der ute, men klarer ikke helt å finne ut av hva det er. Det er da Vestnes folkebibliotek blir viktig. I bokhyllene sto skatten jeg lette etter, bokrygg etter bokrygg, og som en eventyrlysten ung gutt var det akkurat der jeg startet, med sjørøverskatter, seilskip og reisen tilbake til det som skulle bli framtid. For bøkene om unge gutter som klatret i riggen på de mektige skutene skulle en dag, mange år senere, ta meg som voksen over Atlanterhavet i seilbåt. Bøkene fikk eventyrlysten til å bli virkelig, den ga en form for retning, ikke nødvendigvis til konkrete steder, men til opplevelsene. Åpnet ukjente dører. Jeg gikk inn mange av dem. Noen lot jeg stå åpne. At alt dette hadde en egenverdi. Oppdageren og det ukjente. Opplevelsen av den neste soloppgangen der ute på havet – det gir drømmene næring.

– Det var som om jeg hadde kollidert inn i en av de mange bergnabbene her på Nordvestlandet.

Leif Magne Lervik

Biblioteket var også stedet der jeg møtte meg selv i døra. Min første intellektuelle blåveis, egentlig. Jeg hadde lest Borna i Ny-skogen, en bok om en familie som stod 1600-tallets kong Karl I i England nært. Kongen var en god mann, og jeg levde meg inn i livet til barna i familien, med hvilken omsorg kongen tok vare på dem i beskyttelsen mot ondskapens reinkarnasjon, Oliver Cromwell. Noen måneder, kanskje bare uker senere, leste jeg Historien om Oliver Cromwell, folkets helt som ledet det engelske parlamentet til opprør mot den egenrådige og egoistiske kong Karl I. Det var som om jeg hadde kollidert inn i en av de mange bergnabbene her på Nordvestlandet. Som sagt, en intellektuell blåveis, for hvordan kunne kongen være god og Cromwell ond i en bok, mens de to hadde motsatte roller i neste bok? Dette var en skjellsettende opplevelse som aldri har sluppet taket. For hva er sant?

På gymnaset ble folkebiblioteket avløst av skolebiblioteket. Det var her litteraturen kom inn. Jeg skulket skolen for å lese Shakespeare. Macbeth og Hamlet. Være eller ikke være. Har fått litt pepper der. Det ble tenåringsalvor av den typen alvor ingen voksne helt forstår, for livet er jo ikke til å spøke med. Du er 16, så 17. Du skjønner ting. Agnar Mykle og Jens Bjørneboe viser vei i en tid uten sosiale medier, uten et eneste pling fra mobiltelefonen. Bøkene gir farge til det hvite i kartene, ja, de blir selve kartet. Du leser, og foreldrene dine minner deg på

da du var ni år og satt oppslukt i enda en bok i familieselskapene. Du vil ikke vedstå deg historien, men vet den er sann for mange år senere kjenner du fortsatt på følelsen av hvor viktig akkurat den boka var. Døra som åpnet seg for deg, unikt, ulikt de andre som leste den samme boka, for det var din dør. Som C. S. Lewis og klesskapet inn til hans eventyrverden. For en gave, tenkte jeg alle disse årene senere, å få oppleve slike reiser. Leve i slike drømmer før de voksne til slutt trev tak i meg, og jeg måtte bli med hjem.

Senere kom universitetsbiblioteket, følgesvenn på Blindern, voksenetappen. Litteratur, forelesninger, professorer, notater. Gradvis ikke bare kunnskap som skulle brukes i et framtidig yrke, men dannelse. En kunnskapsreise som over tid kanskje ga innsikt. En reise jeg fortsatt er på, og som når jeg tenker over det, en reise som ikke vil ta slutt før jeg selv går ut av tiden.

Biblioteket betyr noe. Folkeopplysning er ved siden av pressfriheten, en grunnpilar i demokratiet vårt. Da Cæsar rotet det til og brente biblioteket i antikkens Alexandria, var det ikke bare bokrullene som brant, men den kollektive hukommelsen. Innsikten, forskningen. Det er derfor dette fortsatt betyr noe. De gamle krigerne brant ned mye, men det er biblioteket vi husker. Ikke det at jeg tror verken Kleopatra eller Cæsar var så rasende opptatt av allmuens bibliotektilgang, akkurat det kom nok atskillig senere, men sivilisasjonens forståelse av bibliotekets rolle som forvalter av den historien vår egen nåtid hviler på og som fremtiden må bygges på, den har vært der lenger enn vi her i nordvest har heklet sild i fjordene våre. Og det er lenge. Slik representerer biblioteket vårt felles kunnskapsgrunnlag og kan vise vei, bare vi tør å åpne øynene.

I dag er jeg rektor i videregående skole. I dag ser jeg nye generasjoner ungdommer møte bibliotekets eventyr slik også jeg en gang gjorde. For det er dem det handler om. Ungdommene, og hva som skal være med dem videre. Hvilke verdier de skal utvikle, hvilken plattform de skal stå på i møte med framtida. Fortellingene tok meg til de ukjente stedene, de ga drømmene mine nye retninger, viste meg horisonter jeg ikke visste fantes. Slik er biblioteket. Drømmenes døråpner.

Roar Stokke

Fotballkommentator

– I Stormen finner jeg roen

Vi trenger det mer enn noen gang. Pustehullene, der hvor tiden står stille. Eller en mer langsom tid. Den sterke kontrasten til samtidens kjas og mas. Innestemmer, stillhet og ro. Det er hva biblioteket er for meg, den samme opplevelsen som naturen gir. En ro og en stillhet som du ikke finner mange andre steder. En endeløs rekke med bøker, fysiske bøker, lukten av bøker. Bøker som en tidslinje gjennom livet. Bodø by, vennlighet, Bodø/Glimt, fotball, mye lyd og flotte opplevelser. En opplevelse og reise som jeg fikk gleden av å være med på. Aspmyra stadion står fjellstøtt igjen i minneboken, men det gjør det spesielt vakre Stormen bibliotek også. Et særegent bygg med store glassflater mot havet og mye lys. Sjelden har jeg sett solnedgangen i vest så vakker som akkurat der. Panoramautsikt til vakre farger i solnedgang. Et bygg jeg har brukt mange timer på å besøke. Til å lese aviser, til å finne roen, til å finne balansen – og overskuddet. Med årene har jeg skjønnet at jeg klarer meg uten mye, men ikke uten de nødvendige pustehullene, ikke uten

stillheten. Naturen, galleriet, bokhandleren og biblioteket. De er en påfyll og en nødvendig ladestasjon. Som jeg tror bare blir viktigere og viktigere. En kontrast til samtidens jag og mas. En dyd av nødvendighet. Hverken mer eller mindre. Jeg velger meg biblioteket.

Mímir Kristjánsson

Stortingsrepresentant (Rødt) og forfatter

– Biblioteket vekket interessen for bøker

– Det har betydd veldig mye, sier Kristjánsson, og forteller at han som liten var mye på Sølvberget bibliotek, som var et samlingspunkt for veldig mange. Der leste han tegneserier og lånte bøker. Nå reiser han mye rundt og snakker på bibliotekene og tilbringer ellers mye tid der.

– Biblioteket har vekket interessen for bøker og gitt tilgang til bøker jeg ellers ikke ville kommet borti. Det er det eneste gratis oppholdsstedet i byen, sier han. I Stavanger regner det ganske mye, og der kan en sitte inne og jobbe med lekser eller være med ungene.

På lørdagene er han ofte på Sølvberget med døtrene sine. Når han i helgene ellers skal finne på ting med dem, må en gjerne ut med flere hundre kroner for å gå på museum, Lekeland eller svømmehall.

– Bibliotekene er gratis og åpent tilgjengelig for alle, understreker han.

– Det er helt unikt i det norske samfunnet at det ikke koster noe. I biblioteket kan du alltid gå og alltid være, og det skjer veldig ofte noe der, som arrangementer eller liknende. Det er en viktig del av infrastrukturen vår.

Vidar Strømme

Fagdirektør i Norges institusjon for menneskerettigheter

– En rød tråd i mitt liv

Biblioteket er en slags rød tråd i mitt liv, der det dukker opp på mange måter.

Jeg er en av dem som har gode og sterke barndomsopplevelser fra bibliotek. Det begynner med skolebiblioteket. Jeg husker at de bøkene jeg ønsket aller mest, stadig var utlånt. Det var «Fem-bøkene». Mer presist husker jeg gleden over endelig å få låne dem. Det var en dyp og nesten ubeskrivelig, sitrende glede. Den motivasjonen en slik glede kan gi, kan ikke kjøpes for noe.

Det fortsatte med folkebiblioteket i Lyngdal. Dit syklet jeg hver uke og lånte en stabel bøker. Jeg husker ikke lenger hva bibliotekaren het. Men hun fikk meg til å føle meg hjemme, hun tok meg på alvor på en eller annen måte. Jeg leste blant annet alle bøkene om Davy Crockett. Da Davy Crockett døde i slaget ved Alamo, gråt jeg. Tenk – han døde! Jeg husker fortsatt akkurat hvor jeg satt da jeg leste det.

Siden ble jeg jurist og advokat. Gode, fysiske biblioteker har vært min følgesvenn. Siden yringsfrihet er ett av mine områder, er de også mitt interessefelt. De er med på å virkeliggjøre statens plikt til å legge til rette for en «åpen og opplyst samtale». Derfor blandet jeg meg nylig inn i diskusjon om «kansellering» på Deichman. Jeg har ofte tenkt at om jeg skulle hatt en annen jobb, måtte det være som bibliotekar.

Tage Pettersen

Stortingsrepresentant (H)

– Biblioteket er samlingssted nummer 1!

Jeg vokste opp på 1970-tallet, og da var biblioteket på mange måter det det har blitt igjen i dag – et samlingssted for mer enn å låne bøker. Jeg husker godt alle lørdagene vi besøkte eventyrstunden på Moss bibliotek. Det var på mange måter ukens høydepunkt.

I mine seks år som ordfører brukte vi biblioteket bevisst mer og mer som en arena for dialog og samhandling. Kanskje ikke like mye eventyrstund, men debatter, bokbad, språkkafé for innvandrere, stedet der de voksne samlet seg rundt avisene eller PC-en og de unge kunne game litt.

Men jeg vil selvfølgelig ikke underslå bøkens rolle på biblioteket! For veldig mange er dette veien til litteraturinteressen. Derfor er jeg i dag som nasjonal kulturpolitiker opptatt av å øke bevilgningene til innkjøp av nye bøker til bibliotekene. Vi må legge til rette for gode utlånsordninger for e-bøker og sørge for at vi får bibliotekarer fra flere lag av befolkningen. Alt dette vil bidra til økt leselyst.

Gratulerer med jubileet!

Foto: Inne Pedersen/Rødt

Foto: Hans Kristian Thorbjørnsen

Reformasjonens viktigste redskap, boktrykkerkunsten, la grunnlaget for den nord-europeiske opplysningstiden og til vår første bibliotekrevolusjon. På slutten av 1800-tallet ga den amerikanske «bibliotekbevegelsen» inspirasjon til den andre bibliotekrevolusjonen. Den har vært nyttig og virksom i norske bibliotek fram til i dag.

Av Øivind Frisvold

Fra leirtavler til ChatGPT – bibliotek i endring

Bibliotek betyr fortsatt boklager, men med dagens teknologiske utvikling er det meste tilgjengelig fra nærmeste nettbrett og telefon. Det er grunn til å spørre om vi er godt i gang med en ny, tredje bibliotekrevolusjon?

Aslak Bolts «katolske» bibel fra 1200-tallet ble oppdaget i en gjenmurt nisje i Nidarosdomen; i dag er denne bibelen det største klenodiet på Deichman Bjørvika. Reformasjonen førte til at den papistiske litteraturen ble brent eller gjemt bort. For noen år siden ble Norges første trykte bok, den katolske messeboken *Missale Nidrosiense* fra 1519, gjenfunnet på et loft i Oppdal. Bibel og messebok er «nye» kilder sammenlignet med fem tusen år gamle leirtavler med kileskrift som fortsatt gir innsikt i oldtidens religion, litteratur og økonomi. De første bibliotekene utviklet metoder for lagring og gjenfinning. Dette ble videreført i middelalderens klosterbibliotek som sørget for at antikkens klassikere ble bevart – og sensurert.

Den første revolusjonen

Bibliotekarmunkenes håndlagde bokkopier gikk ut på dato da boktrykkerkunsten åpnet for rasjonell produksjon og distribusjon. Staten informerte folket

ikke bare fra prekestolen, men også gjennom den obligatoriske leseopplæringen. For å bli konfirmert og myndig måtte kandidatene vise at de kunne lese. Læreboka var Pontoppidans *Sandhed til Gudfrygtighed* med 750 spørsmål om synd, anger og frelse. Boka kom i 1751 og er fortsatt i salg – og i bruk noen steder? Kravet om leseferdighet var neppe populært, men lesingen ble i seg selv en nøkkel til å oppsøke annen og mer variert kunnskap. I Norge var det mange som kunne lese, og det var marked for andre bøker enn dem som var «pensum» til konfirmasjonen. Eksempler kan være røverromaner (folkebøker) og de oppbyggelige bøkene som haugianerne, også kalt «leserne», ga ut.

Ett av mine favorittbibliotek ble startet av lærer og lensmann Sivert Aarflot. I 1797 åpnet han sitt Laanebibliotek i

Ørstens Sogn. Oppskriften var den samme som potetprestene allerede hadde brukt. Bøndene fikk ny kunnskap om natur, dyrkingsmåter, historie og religion. Det viktigste var likevel at det for første gang ble startet et bibliotek som var uavhengig av prest og kirke. Aarflot fikk også tillatelse til å starte trykkeri i 1808, det første på landsbygda i Norge. Selv om det hele skjedde under statens oppsyn, var både bibliotek og trykkeri eksempler på at Aarflot kunne bryte med eneveldets opplysningsideal: «Alt for folket, intet ved folket». Aarflot var ikke den første som startet sitt eget bibliotek for alle. I Kristiania ble Carl Deichmans generøse bokgave tilgjengelig i 1785. Katedralskolens bibliotek var åpent for publikum allerede fra 1720. Disse to bibliotekene fikk felles ekspedisjon og bibliotekar. Universitetets

«Ett av mine favorittbibliotek ble startet av lærer og lensmann Sivert Aarflot.»

Øivind Frisvold

Bildet, tatt i 1906, er fra Bergen offentlige biblioteks leseværelse for ungdom i Kjøttbasarens annen etasje. Biblioteksjef Valborg Platou står litt til høyre for klokka. Platou var Norges første kvinnelige sjefbibliotekar. Foto: Nasjonalbiblioteket. Fotograf: Ukjent

Dette bildet er fra barneavdelingen på Deichmanske bibliotek på Hammersborg i Oslo i 1947. Fotograf Thorbjørn Skotaam laget en serie med 12 postkort fra Oslo-bibliotekene.

Martha Larsen g. Jahn, en av pionerene i norsk bibliotekverden, gift med mangeårig statsråd og sjef for Norges Bank, Gunnar Jahn. Foto: Oslo Museum

«Selv Nyhuus fikk sin opplæring gjennom praksis i bibliotek. Han hadde gått på bommen i Chicago, men fikk bibliotekjobb som gulvfeier, avanserte til katalogsjef og kom hjem som bibliotekfrelseren fra USA.»

Øivind Frisvold

bibliotek kom noen år etter starten i 1811. Før dette var Vitenskapselskapet i Trondheim i gang i 1760, Bergen lenge før det i 1537. Kanskje har noen rett i at det var allerede i 1317?

Den driftige agent Wergeland

Den som viderefører ideen om frie bibliotek for folket, er Henrik Wergeland. Som dikter (og polemiker) var han ikke bare den som holdt hovedstadens trykkpresser varme, men til daglig var han også bibliotekar på Universitetsbiblioteket. Ikke nok med det: Hver søndag kunne allmuen låne bøker i Wergelands bibliotek i Grotten, og han sørget for at det kom bibliotek i byens arbeiderstrøk og andre steder i landet. Wergeland ville at kunnskapen skulle gi innsiktsfulle borgere, «Friheten fordrer tænkende» (1830). Wergeland laget kataloger over egnede bøker og talte varmt for saken i sine egne tidsskrifter *For Almuen og For Arbeidsklassen*. Agitasjonen virket, i 1839

var det cirka 230 allmueboksamlinger i landet Etter Wergelands tidlige død i 1845 ble biblioteksaken videreført av Ole Vig og Eilert Sundt. Kjendisfaktoren var også sterk da lesebokforfatteren Nordahl Rolfsen engasjerte seg for skolebibliotekene fra 1896. Felles for alle tre er at de laget nasjonale opplegg for vurdering, innkjøp og distribusjon av bøker. Alt dette ble forbedret av Haakon Nyhuus, som i tillegg til å være sjef på Deichmanske, også la grunnlaget for den landsomfattende Bibliotekreform av 1902. Dette løftet bibliotekene inn i den statlige kulturforvaltningen.

Kvinnene kommer

Bergens Offentlige Bibliotek fikk ny biblioteksjef i 1893. Det var 13 mannlige søkere. En av dem var den allerede profilerte Nordahl Rolfsen. Stillingen gikk til Valborg Platou, som ikke hadde hatt anledning til å studere, men hun var forfatter, godt kjent med litteratur

og språkmektig. Det var ikke tvil om at hun var best kvalifisert, men den gangen var det likevel overraskende at stillingen gikk til en kvinne. Platou var selv kjent med tidens nye formidlingsformer. Hun prioriterte å bygge opp en god boksamling og sikre finansieringen av byens nye og moderne bibliotekbygning. Selv i de gamle lokalene, på loftet blant rottene i Bergens Kjødbazar, økte utlånet fra 30.000 til 100.000!

Den andre bibliotekrevolusjonen

Så langt har jeg bare nevnt bibliotekarer uten det som vi i dag kaller fagutdanning. Selv Nyhuus fikk sin opplæring gjennom praksis i bibliotek. Han hadde gått på bommen i Chicago, men fikk bibliotekjobb som gulvfeier, avanserte til katalogsjef og kom hjem som bibliotekfrelseren fra USA. I Norge introduserte han den store nye amerikanyheten Free Public Libraries, hos oss kalt folkebibliotek. Revolusjonen kom først til

Det Deichmanske Bibliothek i hovedstaden i 1898. Det ble fritt valg i åpne hyller. Demokratisering og industriutbygging stilte nye kunnskapskrav som ble dekket med økt innkjøp av bøker om politikk og praktiske fag. De nye metodene for klassifisering og katalogisering stilte krav til kompetansen. I USA ble det startet mange bibliotekarutdanninger. Disse ble populære i Norge også. Fram til 1940 var det rundt 100 som reiste over dammen og tok eksamen.

En av dem var Martha Larsen (g. Jahn) som var utdannet bibliotekar i New York i 1902 og som var sjef for folkebiblioteket i Trondhjem fra 1902 til 1913. Her bygget hun opp et mønsterbibliotek etter amerikansk modell og la spesiell vekt på å gi et godt tilbud til barn. Hun engasjerte seg også i stiftelsen av Norsk Bibliotekforening og bidro med utviklingen av det folkebiblioteket som ble vist fram på Jubileumsutstillingen i Kristiania i 1914. Martha profilerte seg også om biblioteksaken i avisdebatter. I 1908 kom hun med en skarp kritikk av Universitetsbibliotekets sjef og arkitekt som bare hadde studert tyske bibliotek. De hadde oversett alt det viktige som nå skjedde i USA. Martha Larsen var en av de dyktigste «amerikanerne» i norske bibliotek, men hun valgte en helt annen karrierevei inn i internasjonalt fredsarbeid og senere *Norske Kvinners Sanitetsforening* som hun ledet i vanskelige og krevende krigstider.

Det tok lang tid før de amerikanske bibliotekideene slo igjennom i hele Norge. Først ute var Deichman, de andre store folkebibliotekene og de mindre fagbibliotekene. Mange av de minste folkeboksamlingene fikk ikke gjennomført revolusjonen før en ny Lov om folkebibliotek i 1971 ga bedre finansiering og nye kompetansekrav til personalet. Fra 1940 kom de første bibliotekarene fra Statens bibliotekskole som også var inspirert av USAs bibliotekmodell. Pioneren, skolens første rektor, Gerd Wang, hadde selv amerikansk utdanning, noe som gjenspeilte skolens studieplaner.

Den første «amerikaneren» som ledet et av de større fagbibliotekene var Jon Ansteinsson. Fra 1920 ble han sjef ved Norges Tekniske Høiskole i Trondhjem. Her fikk den nye «bibliotekteknikken» fullt gjennomslag. Ansteinsson hadde studert filologi samtidig som han var medhjelper ved Deichmanske bibliotek der han hadde avansert til katalogsjef. Han fullførte ikke universitetsstudiene i Norge, men tok bibliotekarutdanning ved bibliotekskolene i Albany og Chicago. Ansteinsson tok med seg den amerikanske bibliotekideologien preget av service og åpenhet. NTH ble vitalisert av det nye fra USA, mens universitetsbibliotekene i Oslo og Bergen var solid forankret i den kontinentale, tyske bibliotektradisjonen.

Bibliotekarutdanningen var for «kort og praktisk» for disse bibliotekene. Et ambisiøst forsøk på å heve kompetansen kom med forslaget om en ny Norges Bibliotekhøgskole i NOU 1976:26 og 1977:48. Motstanden var sterk, og mange ønsket at alle bibliotekarer skulle ha likeverdig utdanning. I dag er bildet forandret. De fagutdannede bibliotekarene erobret tidlig lederstillinger ved de første distrikthøgskolene på 1970-tallet, deretter også ved de «gamle» universitetene. Etter hvert kom også de differensierte utdanningsløpene fram til master og doktorgrad.

En tredje bibliotekrevolusjon?

Nyere fagbibliotek er – ytre sett – til forveksling lik moderne folkebibliotek med utstillinger og bokbad. Studentene kjemper ikke om lesesalsplass lenger. Biblioteket er ikke bare et sted for å lære, men også et sted å være. Både fag- og folkebibliotek blir møteplasser. Forskningsprosjektet PLACE ved OsloMet gjenspeiles i Bibliotekmeldingen slik: «Biblioteket er ein smeltedigel for mange ulike grupper, gjeremål og aktivitetar og fungerer som ein møteplass på tvers av samfunnsgrupper og samfunnslag.» (Stortingsmelding nr. 23, 2008–09, s. 125).

Teknologisk sett kom bibliotekene tidlig i gang med en tredje bibliotekrevolusjon. Digitaliseringen gir nye muligheter til å lage god formidling av troverdig, variert og pålitelig informasjon. Et helt annet spørsmål er om nye, «intelligente systemer», som nærmeste ChatGPT, kan gi relevante svar. Kan det føre til at biblioteket havner på skraphaugen? Nasjonalbibliotekets *Bokhylla* er et eksempel på en solid digital motvekt, men et trist budskap har meldt seg: Kulturdepartementet skal spare penger og kutter i tilgangen til de varierte kildene. Er den tredje bibliotekrevolusjonen satt på vent?

Om forfatteren

Øivind Frisvold er teaterviter og bibliotekar med lang erfaring fra undervisning, styrearbeid og utredningsoppdrag i bibliotekfag og kulturpolitikk. Han var dekan ved Høgskolen i Oslo 2000–2011. Frisvold er nå knyttet til Fagsenter for seniorer ved OsloMet og har blant annet skrevet: *Kunnskap er makt: Norsk bibliotekhistorie – kultur, politikk og samfunn* (2021). Trykt utgave: ABM-media og digitalt: OsloMet skriftserie og nb.no

BF – fagforeningen i mitt hjerte!

Av Aud Gjersdal

Hva tenker stifterne av BF etter 30 år? Vi spurte seks av dem om deres syn på BFs betydning for biblioteksektoren.

1. Hvordan har BF påvirket utviklingen av bibliotekene generelt?

2. Hvordan har BF påvirket utviklingen av det bibliotekfaglige spesielt?

3. Er du fortsatt medlem?

Turid Holtermann

1. Holtermann mener det var viktig med en fagforening som kunne komme med innspill også på bibliotekpolitikk, selv om fokus ble i overkant på folkebibliotek. BF har ikke hatt så stor betydning for fagbibliotekene.

– Det er noe som må tenkes over og diskuteres – hvordan gjør vi dette? Er vi fornøyd slik det er og hva bør vi eventuelt gjøre for å få organisert flere fagbibliotekarer i foreningen? spør hun, og peker på at mange problemer jo er felles:

– Det at man ikke utlyser bibliotekarstillinger, men utlyser alt mulig annet i den tro at man ikke trenger den utdanningen. Man stiller krav om alt mulig annet. Det er noe BF bør ta tak i, mener hun.

2. – BF har gjort mange bibliotekarer bevisst på egen betydning, sier hun, og viser til at foreningen i

mange saker har klart å forhandle frem gode løsninger enten det gjelder lønn eller andre ting som må diskuteres med arbeidsgiver. Det gav en ganske stor styrke at man fikk til slikt, særlig i lokale forhandlinger, og kunne oppleve at «dette fikk vi til selv».

– Bibliotekarene ble da mer bevisst på at de kan mye og fikk oppgradert statusen i arbeidsgivers øyne.

– I BF kom det bibliotekarer som hadde gode argumenter og kunne stå på krava. Det skapte respekt. Det var kjempeviktig, sier hun. Dette har bidratt til å svekke myten om bibliotekarer:

– Hvis man er stille og snille og ikke tør si noe, så kan man bli bibliotekar.

3. Nei.

BF
30 år!

Kirsten Grøtte

Kirsten Grøtte

1. Grøtte har sett at det har kommet mange nye, fine biblioteker og at det er mange som jobber veldig godt. Men siden det er 17 år siden hun pensjonerte seg, kjenner hun ikke lenger det indre livet i bibliotekene.

– Det er viktig for bibliotekene å ha godt utdannede bibliotekarer og at de følger med i det som skjer på bibliotekfronten. BFs tidsskrift er viktig. Mange artikler i Bibliotekaren har innhold som er av interesse både for bibliotekarer og bibliotekene som organisasjoner, sier hun, og utdyper videre at BF kan være rådgivere overfor kommuner. Det finnes jo både styre og sekretariat en kan henvende seg til.

– Hvis en er i prosess med forandringer i biblioteket som for eksempel medfører kostnader, er det om å gjøre å få vite litt hva andre gjør og hva det har kostet, sier hun. Grøttes første jobb var som biblioteksjef i en kommune i Finnmark.

– Det var å bli kastet rett ut i mange ting, forteller hun. Da visste en ikke alltid hvem en skulle henvende seg til. BF var ennå ikke stiftet, men kunne her vært en samarbeidspartner.

2. – Da BF kom, var det meningen at det skulle bli en sterkere organisasjon, med én forening for bibliotekarer. Det var et ønske at alle bibliotekarer skulle være med, sier hun. BFs kurs og seminarer var veldig viktig også med tanke på å bli kjent i miljøet og treffe andre kollegaer, særlig for de som var eneste bibliotekar på arbeidstedet.

3. Ja.

Kristin Østerholt

1. Kristin Østerholt har jobbet i fagbibliotek hele karrieren. Hun mener at for fag- og forskningsbibliotek er det andre faktorer enn BF, som politisk styring, institusjonenes strategier, internasjonal utvikling som f.eks. åpen forskning, digitalisering osv., som har drevet utviklingen framover. Samtidig tenker hun at det er viktig å ha BF ved forhandlingsbordet og i møter med de andre fagforeningene. BF har kunnskap om bibliotekarer og bibliotekarenes kompetanse, og kan sette fokus på hvorfor universitetsbiblioteket er viktig i organisasjonen.

– Vi er små i vår sektor, og det er en utfordring. Det er ikke alle steder vi har så stor påvirkningskraft.

2. – Organisasjonsarbeidet har vært veldig nyttig. BFs kursing av tillitsvalgte er kjempeviktig. Det øker kunnskapen blant medlemmene og i organisasjonen, sier hun. Østerholt var nyutdannet da hun ble med i styret, og medlemskapet bidro til styrket identitet og tilhørighet til faget. – Som fersk bibliotekar var BF viktig, fordi en skal inn i noe ukjent. Der kunne en være medlem uavhengig av hvor en hadde tenkt å jobbe. Det var mange organisasjoner og forbund og vanskelig å skjønne hva som var hva. BF var tydelig på at den skulle være en fagforening for deg som er bibliotekar. Det var det som var tiltrekkende den gangen, sier hun.

Hun har jobbet fire år i et skolebibliotek.

– Skolebibliotekarene stod her samlet og fikk god støtte i lokale forhandlinger. Ved å ha felles front og hjelp fra BF til å argumentere kom alle opp i lønn.

– I folkebiblioteksektoren har BF hatt betydning ved å være tydelige i saker hvor kommuner har ansatt biblioteksjefer uten bibliotekarutdanning.

3. Ja.

Kristin Østerholt

«Når det gjelder bibliotekfaglige spørsmål, kunne man gjerne sett mer engasjement fra bibliotekarenes egen fagforening.»

Erling Bergan

Erling Bergan
Foto: Dagrun Reiakvam

Erling Bergan

1. – I løpet av disse 30 årene har BF spilt en viktig rolle i flere bibliotekpolitiske saker. Bergan trekker spesielt fram det sterke engasjementet i 2002–2003, da kulturminister Valgerd Svarstad Haugland fremmet et lovforslag som ville svekke folkebibliotekene.

– Daværende BF-leder, Monica Deildok, var en tydelig stemme i media. Det ble arrangert fakkeltog til Stortinget. Bibliotekstudentene gikk i spissen, og BF fulgte sterkt opp. Den saken vant vi jo! sier han.

En annen viktig sak kom i 2015. Tolv medlemmer av redaksjonen til satiremagasinet Charlie Hebdo i Frankrike ble drept.

– Hele ytringsfrihetsspørsmålet stod på dagsorden. BF med daværende leder Margunn Haugland i spissen var klinkende klare i den saken. BF sa at nå dreier det seg om retten til å krenke og om å tåle krenkinger. Da fikk BF pepper fra redaktøren av Bok og bibliotek som sa at BF stod på «ytringsfundamentalismens ytterfløy». Dette var en viktig markering fra BF på hva vi mener bibliotek og bibliotekarer skal stå for i samfunnet, understreker Bergan.

2. – Engasjementet for bibliotekarutdanningen var tydelig da BF ble stiftet. Det var blant annet et mål å få bibliotekarutdanning på universitetsnivå, sier han. Dette var en viktig målsetting i de første programmene til forbundet og ble realisert ved universitetet i Tromsø få år etterpå. Når det gjelder bibliotekfaglige spørsmål, kunne Bergan gjerne sett mer engasjement fra bibliotekarenes egen fagforening.

– Kunnskapsorganisering og gjenfinning har stått sentralt i faget vårt, men bibliotektenester som har kommet til de siste årene bærer skuffende lite preg av det. Apper for e-bøker og e-lydbøker, som BookBites og Allbok, kunne gjerne utfordres på dette fra BF-hold.

3. Ja, selvfølgelig.

hurra!

Anne-Mette Vibe

Anne-Mette Vibe

Vibe gikk over til NTL etter noen år av organisatoriske grunner. Hun jobbet på Norges idrettshøgskole, og på den tiden var både Forskerforbundet og BF med i Akademikernes Fellesorganisasjon (AF). Hun forteller:

– Det var en del konflikter med Forskerforbundet. For at BF skulle få lov å bli organisert i AF, måtte vi garantere at vi ikke tok medlemmer fra Fagbibliotekarforeningen (FBF), sier hun. Men det var folk i FBF som ville over til oss, det likte ikke Forskerforbundet. Dermed ble det en del møter mellom disse to foreningene. Vibe representerte BF.

– Det var steinharde møter, virkelig skarpe fronter, sier hun.

I 1997 gikk imidlertid Forskerforbundet over til Akademikerne som hovedorganisasjon og dermed hadde hun ikke lenger en stedlig representant på arbeidsstedet sitt.

– Det var veldig upraktisk. Derfor gikk jeg tilbake til NTL. Det hadde ingenting med BF å gjøre, sier hun. Hun tror fortsatt på ideen om at BF organiserer folk fra både fag- og folkebibliotek.

– Det bunnet vel i både idealisme og strategi at alle med den utdanningen skal være i samme forbund i stedet for å spre seg på flere organisasjoner.

Kristin Storvig

1. – Det viktigste er at vi har et profesjonsforbund som snakker vår sak, har stor kunnskap om hva bibliotekene betyr i samfunnet og hva bibliotekar-kompetansen kan bety, sier hun. BF kan være en

viktig samarbeidspartner for arbeidsgivere og fylkesbibliotek når det gjelder å styrke kompetansen i folkebibliotek og bibliotek på videregående. – Samarbeid må til for at bibliotekene skal være beredt til å møte samfunnets utfordringer i dag; at bibliotekene kan være til stede i folks liv på en måte som gir tilhørighet og styrker mulighetene til å delta i samfunnet.

– Et fagforbund som BF bidrar til å skape trygghet i rollen som bibliotekar og er til stede hvis arbeidskonflikter oppstår. Trygge bibliotekarer gir gode bibliotek!

2. Storvig tenker at opprettelsen av et forbund innenfor en av de store forhandlingspartnerne var en anerkjennelse av bibliotekfaget.

– Det utvikles stadig nye kurstilbud og formelle videreutdanningstilbud innen bibliotekfag. Her kunne BF kanskje være mer på for dem som ikke kvalifiserer til medlemskap ennå, sier hun, for eksempel ved å være pådriver for at arbeidsgivere skal prioritere kompetanseheving i bibliotekene og gi mulighet for deltakelse på nye tilbud om videreutdanning, slik at de på sikt kan bli kvalifisert til medlemskap.

– Det blir en litt annen måte å jobbe med rekruttering til BF, sier hun, og understreker at vi må dekke dagens reelle og mangfoldige behov for kompetanse.

– Det må vi klare i kombinasjon med utviklingen av bibliotekfaget. Nettverket av tillitsvalgte er et viktig forum for å ta samtalene om hva som er kjernekompetanse og hvor viktig det er at vi beveger bibliotekfaget, sier hun.

Og konklusjonen?

– BF er fagforeningen i mitt hjerte!

3. Ja.

Kristin Storvig

Om det verste skulle skje, vil du takke deg selv

Livet skjer. Ingen kan forsikre seg mot å bli syk eller skadet, men vi kan forsikre oss mot de økonomiske konsekvensene som følger med sykdom, skader og dødsfall. Det er kanskje ikke så hyggelig å tenke på disse temaene, men det ligger mye omsorg i å ha tatt grep om personforsikringer for deg selv og dine kjære.

Når du skal kjøpe forsikringer, bør du prioritere de områdene av livet som blir hardest rammet dersom noe skulle skje. Bare du selv kjenner ditt liv, og ditt forsikringsbehov er kanskje et helt annet enn naboens.

Sikre inntekten din – uføreforsikring

Hva skjer hvis store deler av inntekten din blir borte? Utgiftene forsvinner jo ikke. Et inntektstap påvirker økonomien til både deg og resten av husholdningen. Dersom du blir ufør, dekker NAV 66 prosent av inntekten, men det er bare opp til og med 6 G. Har du en høyere inntekt, er det ikke usannsynlig at du har høyere utgifter og et høyere forbruk enn om du hadde hatt lavere inntekt. Tenk på hva slags levestandard du og resten av familien har lagt dere til og ønsker å ha frem mot pensjonsalderen. Å miste minimum en tredjedel av inntekten vil merkes godt for de fleste. Uføreforsikring er trolig den viktigste forsikringen du kan ha.

Et tenkt eksempel: Du tjener 500 000. 1 G er i skrivende stund 111 477 kr. Uføretrygd vil da bli 330 000 kr (beregnet av inntekten opp til 6 G). Du får altså utbetalt 66 prosent av inntekten. Inntektstapet er på 170 000 kr per år.

Sikre dine etterlatte – livsforsikring

Hva skjer med boligen dersom du dør? Bor du alene, er ikke livsforsikring noe du trenger å prioritere. Men bor du sammen med noen og dere har gjeld på boligen, er det ikke sikkert hen klarer å bære gjelden alene dersom det verste skulle skje. Livsforsikring sikrer at dine etterlatte kan fortsette å bo der de bor. I en krise er det godt å slippe den ekstra belastningen det er å måtte flytte, kanskje til og med bort fra skolekrets og venner.

Sikre deg ytterligere – vurder behovet

Når du har tatt stilling til de mest kritiske områdene å forsikre, kan du også vurdere andre personforsikringer.

- **Behandlingsforsikring.** Det norske helsevesenet gir alle rett til behandling, men dersom du vil ha kortere ventetid

og raskere behandling kan en behandlingsforsikring være noe å vurdere.

- **Ulykkesforsikring og Kritisk sykdomsforsikring** er gode supplement til uføreforsikring. Hva du skal bruke pengene på, er opp til deg. Det kan for eksempel være alternativ behandling i utlandet eller at partner har anledning til å ta fri fra jobb i en vanskelig tid.
- **Barneforsikring.** Det offentlige har ordninger som dekker utgifter knyttet til økt omsorgs- og pleiebehov. En barneforsikring er et supplement som sikrer barnet ekstra økonomisk ved ulykke, sykdom og ikke minst uførhet i ung alder.

BF Forsikring

På bfforsikring.no finner du informasjon om priser og betingelser for våre fremforhandlede forsikringer. Du kommer enkelt i kontakt med våre rådgivere på forsikringskontoret:
Telefon 23 11 33 17
E-post: post@bfforsikring.no

Foto: Unsplash

Sekretariatet

Forbundsleder: Veronicha Angell Bergli
Kontorleder: Petter Bruce
Rådgiver: Hege Bergrav Johnsen
Rådgiver: Bente Ørberg
Kommunikasjonsrådgiver: Margrethe Gaassand

Post og besøksadresse: Bibliotekarforbundet
Sandakerveien 114A, 0484 Oslo
Telefon: 480 20 900
E-post: bf@bibforb.no
Nettside: www.bibforb.no

Facebook: /Bibliotekarene
Instagram: @bibliotekarene
Twitter: @Bibliotekarene

Forbundsstyret

Leder
Veronicha Angell Bergli
Mobil: 976 16 888
E-post: veronicha.bergli@bibforb.no

Nestleder
Glenn Karlsen Bjerkenes
Mobil: 908 78 846
E-post: glenn.bjerkenes@bibforb.no

Styremedlemmer
Kathrin Lunborg Kvilstad, Jåttå videregående skole
Miriam Bakkeli, Folkehelseinstituttet
Linda Rasten, Vestby bibliotek
Elisabeth Reinertsen, Fredrikstad bibliotek
Ørjan Persen, Viken fylkesbibliotek

Varamedlemmer
Monica Skybakmoen, Nes bibliotek
Åse Hansen, Lyngen bibliotek
Sara Røddesnes, NTNU Universitetsbiblioteket
Jannicke Røgler, Trondheim folkebibliotek
Per Eide, Bergen Offentlige Bibliotek

Distriktslag

Finnmark
Ragnhild Måsø
Deanu Girjerádu/ Tana bibliotek
Telefon: 464 00 316
finnmark@bibforb.no

Vestland
Trude Hege Bergesen
Kvinnerad bibliotek
Telefon: 483 04 592
vestland@bibforb.no

Østfold
Madelen Ramsøy
Tomter innbyggertorg og bibliotek
Telefon: 934 40 410
ostfold@bibforb.no

Troms
Stine Fjeldsøe
Tromsø bibliotek og byarkiv
Telefon: 971 71 954
troms@bibforb.no

Rogaland
Distriktslagsleder: For tida
ingen – kontakt BFs sekretariat
rogaland@bibforb.no

Buskerud
Stig-Elvis Furset
Viken fylkesbibliotek – Drammen
Telefon: 934 62 692
buskerud@bibforb.no

Nordland
Sissel Anita Holtet
Nordland fylkesbibliotek, avd. Narvik
Telefon: 971 91 833
nordland@bibforb.no

Agder
Madeleine Østerud
Lindesnesbibliotekene – Mandal
Telefon: 906 31 156
agder@bibforb.no

Innlandet
Eirik Olsen
Gjøvik bibliotek og litteraturhus
Telefon: 970 64 236
innlandet@bibforb.no

Trøndelag
Malin Kvam
Trøndelag fylkesbibliotek
Telefon: 922 46 656
trondelag@bibforb.no

Telemark
Hanne Nesset
USN – Biblioteket Porsgrunn
Telefon: 31 00 94 53
telemark@bibforb.no

Oslo
Jane Kathrine Larsen
Deichman, Bjørnholt videregående skole
Telefon: 928 35 199
oslo@bibforb.no

Møre og Romsdal
Anne Husøy
Hustadvika bibliotek
Telefon: 454 71 315
moreogromsdal@bibforb.no

Vestfold
Susanne B. Bolstad
Larvik bibliotek
Telefon: 951 22 866
vestfold@bibforb.no

Akershus
Helena Huse
Skedsmo videregående skole
Telefon: 995 23 993
akershus@bibforb.no

Innmelding og endring av medlemsopplysninger

Du kan melde deg inn eller endre medlemsopplysningene dine på våre nettsider www.bibforb.no. Ferdig utdannede bibliotekarer må sende dokumentasjon på bibliotekar-utdanning som vedlegg.

Trenger du hjelp? Ta kontakt med Petter Bruce i BFs sekretariat: tlf 480 20 900 eller bf@bibforb.no.

Foto: Unsplash

www.pvision.no

Kursdag for ditt bibliotek:

Service i biblioteket

Et kurs om å gi god service og håndtere utfordrende situasjoner med besøkende.

Kursprogram for dagen utvikles i dialog med oppdragsgiver. Jeg stiller gjerne på videomøte for ytterligere informasjon.

Ta kontakt eller sjekk:

www.pvision.no/service-i-biblioteket

Scann QR-kode for mer informasjon

Tore Pukstad, tore@pvision.no; 452 15 727

